

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Deminutiva v češtině pro cizince a analýza jejich užití nerodilými mluvčími

Bakalářská práce

Studijní program: B7310 – Filologie
Studijní obor: 7310R033 – Český jazyk a literatura
Autor práce: **Kateřina Najmanová**
Vedoucí práce: Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Najmanová**
Osobní číslo: **P15000232**
Studijní program: **B7310 Filologie**
Studijní obor: **Český jazyk a literatura**
Název tématu: **Deminutiva v češtině pro cizince a analýza jejich užití
nerodilými mluvčími**
Zadávací katedra: **Katedra českého jazyka a literatury**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zmapovat způsoby prezentace deminutiv ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince a způsoby užití deminutiv v žákovském mezijazyce na základě žákovského korpusu Merlin.

Zásady pro vypracování práce:

Stanovení hypotézy práce.

Prostudování odborné literatury k tématu DEMINUTIVA.

Seznámení se s žákovským korpusem Merlin a s vyhledáváním v tomto korpusu.

Analýza prezentace deminutiv ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince.

Sestavení subkorpusu deminutiv užití deminutiv v žákovském mezijazyce na základě korpusových dat.

Analýza užití deminutiv v žákovském mezijazyce.

Vypracování textu BP.

Příprava obhajoby BP.

Pravidelné konzultace s vedoucí práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- Dokulil, M., 1962, Tvoření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov, Praha.
Dokulil, M., 1967, Tvoření slov v češtině 2. Odvozování podstatných jmen, Praha.
Gebauer, J., 1936, Příruční mluvnice jazyka českého pro učitele a studium soukromé. Praha.
Káňa T., 2013, Česká substantivní deminutiva ve světle korpusových dat, Gramatika & Korpus 2012: 4. mezinárodní konference, Hradec Králové, Gaudeamus.
Encyklopedický slovník češtiny, 2002. Eds. P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová. Nakladatelství Lidové noviny, Praha.
Příruční mluvnice češtiny, 1995. Eds. P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová. Nakladatelství Lidové noviny, Praha.
Rusínová Z., 2001, Deminutivum jako jazykové univerzále. In. SPFF. A 49, Vydavatelství MU, Brno, 137-144.

Vedoucí bakalářské práce:

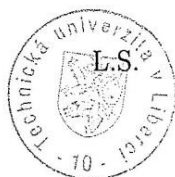
Mgr. Svatava Škodová, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce, Mgr. Svatavě Škodové, Ph.D., za vstřícné jednání při konzultacích, cenné rady a připomínky, podporu, odbornou opravu jazykových nedostatků a především za trpělivost.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou deminutiv v textech psaných nerodilými mluvčími. Analyzované texty pochází z žákovského korpusu Merlin. Zkoumaná deminutiva jsou rozdělena do jazykových úrovní A1, B1 a B2 a dále zaznamenána v grafech. V další části práce byla provedena analýza prezentace deminutiv ve dvoudílné učebnici s názvem *Česky krok za krokem*. Učebnice češtiny pro cizince popisuje deminutiva z hlediska četnosti a místa jejich výskytu a obsahuje výčet všech nalezených deminutiv.

Klíčová slova

deminutivum, texty psané nerodilými mluvčími, žákovský korpus Merlin, učebnice *Česky krok za krokem*, jazykové úrovně, analýza, grafy

Annotation

The bachelor thesis deals with the analysis of the diminutives in the texts written by non-native speakers. The analysed texts come from the learner corpus Merlin. The diminutives which are examined are divided into language levels A1, B1 and B2 and are also recorded in the graphs. In the next part of the thesis, there was performed an analysis of a presentation of diminutives in a two-part textbook *Czech step by step*. In the textbook of Czech language for foreigners, a description of the diminutives is described in terms of frequency and places of occurrence and the enumeration of all the found diminutives.

Keywords:

Diminutives, texts written by non-native speakers, a learner corpus Merlin, the textbook *Czech step by step*, language levels, analysis, graphs

Obsah

Obsah	7
Seznam grafů.....	9
Úvod.....	10
1 Analýza textů nerodilých mluvčích.....	12
1.1 Deminutivum.....	12
1.2 Žákovský korpus Merlin	14
1.3 Jazykové úrovně.....	15
1.3.1 Jazyková úroveň A1	16
1.3.2 Jazyková úroveň A2	16
1.3.3 Jazyková úroveň B1	16
1.3.4 Jazyková úroveň B2	16
1.3.5 Jazyková úroveň C1	17
1.3.6 Jazyková úroveň C2	17
1.4 Analýza textů	17
1.4.1 Deminutiva v jazykové úrovni A2	18
Sufix maskulin -ek	19
Sufix maskulin -ík.....	19
Rozšířený sufix maskulin -ínek.....	19
Sufix feminin -ka	19
Rozšířený sufix feminin -ička	20
Rozšířený sufix feminin -inka.....	20
Sufix neuter -ko.....	20
Rozšířený sufix neuter -íčko	21
Rozšířený sufix neuter -ečko/éčko	21
Adverbiální deminutivum	21

1.4.2	Deminutiva v jazykové úrovni B1.....	21
	Výčet deminutiv	23
1.4.3	Deminutiva v jazykové úrovni B2.....	23
	Výčet deminutiv	24
1.5	Shrnutí	24
1.6	Zachycení frekvence výskytů deminutiv	25
	1.6.1 Jazyková úroveň A2	31
	1.6.2 Jazyková úroveň B1	38
	1.6.3 Jazyková úroveň B2	41
1.7	Shrnutí	46
2	Analýza deminutiv v učebnici Český krok za krokem.....	49
	2.1 Český krok za krokem 1	49
	2.2 Český krok za krokem 2.....	50
	2.3 Výskyt deminutiv v učebnici Český krok za krokem	50
	2.3.1 Deminutiva – 1. díl učebnice.....	50
	2.3.2 Deminutiva – 2. díl učebnice.....	53
	2.3.3 Shrnutí	54
	Závěr	56
	Seznam použitých zdrojů	58
	Literatura	58
	Elektronické zdroje	59
	Korpus.....	60
	Kvalifikační práce	60

Seznam grafů

Graf č. 1 – Počet textů s deminutivy a bez deminutiv	25
Graf č. 2 – Texty s deminutivy v jednotlivých jazykových úrovních.....	26
Graf č. 3 – Více deminutiv v textu.....	27
Graf č. 4 – Počet textů v jazykových úrovních	27
Graf č. 5 – Rozdělení textů v jazykových úrovních dle pohlaví.....	28
Graf č. 6 – Deminutiva z hlediska národností.....	29
Graf č. 7 – Počet deminutiv v jazykových úrovních.....	30
Graf č. 8 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykových úrovních	30
Graf č. 9 – Počet deminutiv z oblasti věci v jazykových úrovních.....	31
Graf č. 10 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni A2	32
Graf č. 11 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykové úrovni A2.....	33
Graf č. 12 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni A2.....	34
Graf č. 13 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni A2.....	35
Graf č. 14 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni A2.....	36
Graf č. 15 – Slovní varianty od slova matka.....	37
Graf č. 16 – Slovní varianty od slova otec	37
Graf č. 17 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni B1.....	38
Graf č. 18 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni B1	39
Graf č. 19 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni B1	40
Graf č. 20 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni B1	41
Graf č. 21 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni B2.....	42
Graf č. 22 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykové úrovni B2	43
Graf č. 23 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni B2	44
Graf č. 24 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni B2.....	45
Graf č. 25 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni B2.....	46

Úvod

Tato bakalářská práce nese název „Deminutiva v češtině pro cizince a analýza jejich užití nerodilými mluvčími“. Jejím cílem je zjistit, zda cizinci znají a používají česká deminutiva, a pokud ano, jaká deminutiva to jsou a v jakém kontextu se vyskytují. Analýza deminutiv je provedena na autentických textech psaných nerodilými mluvčími; analyzované texty pocházejí z žákovského korpusu Merlin. Práce dále přináší paralelní analýzu prezentace deminutiv ve vybrané učebnici češtiny pro cizince, která má ilustrovat, jakým způsobem jsou deminutiva cizincům představována.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou hlavních celků, kdy první z nich se zabývá analýzou textů nerodilých mluvčích a druhý zkoumáním deminutiv v učebnici pro cizince. Část zabývající se analýzou textů nerodilých mluvčích obsahuje 7 kapitol. V první kapitole se nachází krátká teoretická část věnující se samotnému pojmu *deminutivum* a porovnání jeho definic ve třech vybraných gramatikách a v jedné učebnici o slovní zásobě. Gramatikami jsou *Příruční mluvnice česká*, *Encyklopedický slovník češtiny*, *Akademická gramatika spisovné češtiny* a učebnice se jmenuje *Nauka o slovní zásobě*. Druhá kapitola se věnuje informacím o žákovském korpusu Merlin, ze kterého jsou převzaty zkoumané texty. Třetí kapitola obsahuje výčet jednotlivých jazykových úrovní a popis předpokládaných jazykových dovedností dané úrovně.

Analýze deminutiv v textech psaných nerodilými mluvčími se věnuje čtvrtá kapitola. Vyskytující se deminutiva jsou popsána a rozdělena do skupin dle jazykové úrovně, kde se dále dělí podle sufixů. Jelikož se stejné sufixy vyskytují ve všech jazykových úrovních, nejsou vždy znovu uváděny, pouze se ve výčtu deminutiv zmíní příklady dané úrovně. Největší objem sufixů je komentován v jazykové úrovni A2. K informování o jednotlivých deminutivních sufixech byla použita gramatika *Příruční mluvnice češtiny* a částečně také internetový *Slovník afixů užívaných v češtině*.

Šestá kapitola navazuje na analýzu deminutiv ve studentských textech a představuje dané výsledky pomocí grafického zachycení. Analýza je podrobnější a zahrnuje obecné informace o zkoumaných textech. Pomocí grafů se porovnávají texty z hlediska jazykových úrovní, pohlaví, národností, výskytu deminutiv či nikoliv nebo výskytu více deminutiv v jednom textu. Nalezená deminutiva jsou rozdělena na deminutiva **rodiny** a **věcí**. I to je zaznamenáno pomocí grafu, nejprve v rovině obecného rozložení do jazykových úrovní, dále pak podrobněji v každé z nich. Po

úvodních informacích se dostáváme k podrobnější analýze v jednotlivých jazykových úrovních, kdy se v každé z nich nejprve rozdělí deminutiva dle sémantického hlediska na zdobněliny rodiny, vlastních jmen, věcí a adverbíí. Následují samostatné grafy deminutiv rodinných příslušníků a věcí, jelikož tyto dvě skupiny jsou zastoupeny nejvíce. Poté se popisují deminutiva z hlediska národností a témat. Poslední analýza se týká dvou rodinných příslušníků, maminky a tatínka, kdy se porovnává výskyt základových slov, deminutivní formy i dalších slovních variant. Ke grafickému znázornění dochází pouze u jazykové úrovně A2, jelikož v dalších úrovních se nevyskytují rozdíly v takové míře. Shrnutí výsledků celé analýzy textů nerodilých mluvčích se věnuje sedmá kapitola, poslední z tohoto prvního celku.

Druhá část bakalářské práce se zabývá zkoumáním deminutiv v učebnici češtiny pro cizince *Česky krok za krokem*. Učebnice disponuje 2 díly, kdy první z nich je určen pro jazykovou úroveň A1 – A2 a druhý pro jazykovou úroveň B1. K hledání deminutiv dochází v obou dílech. Celkově tato část obsahuje tři kapitoly, první dvě z nich popisují obecné informace o obou dílech učebnice, například rok vydání, počet kapitol, koncepci učebnice.

Poslední kapitola je věnována deminutivům vyskytujícím se v učebnici. V učebnici jsou analyzována pravá i nepravá deminutiva. Ta jsou rozdělena do dvou podkapitol dle dílů učebnice. V obou dílech se nacházejí některá deminutiva stejná, především z oblasti rodiny, ale následují zdobněliny týkající se daného tématu, které se v jednotlivých dílech liší. Všechna deminutiva jsou vypsána v daných podkapitolách.

1 Analýza textů nerodilých mluvčích

1.1 Deminutivum

Cílem kapitoly 1.1 je vymezení pojmu *deminutivum*. Nejedná se pouze o popis pojmu, ale také srovnání definic z několika gramatik. Přesněji se jedná o porovnání výkladů z *Encyklopedického slovníku češtiny*, *Příruční mluvnice češtiny*, *Akademické gramatiky spisovné češtiny* a z publikace o slovní zásobě s názvem *Nauka o slovní zásobě*. Poslední jmenovaná kniha je zde použita z důvodu srovnání definic nejen v dnešní češtině, ale také z pohledu starší publikace. Také se zde zmiňuje rozdělení deminutiv do tří skupin na deminutiva pravá, nepravá a nedeminutiva.

Deminutivum, v české terminologii *zdrobnělina* či *slovo zdrobnělé*, je dle Hubáčka (2010, s. 97) slovo označující příznak „menšího rozměru“ nebo příznak citového zabarvení. Zdrobněliny se mohou vyskytovat v prvním či druhém stupni a tvoří se pomocí přípon.

Příruční mluvnice češtiny definuje deminutivum takto: „*Deminutiva jsou desubstantivní odvozeniny, jejichž formant je nositelem přídavného významového znaku menšího rozměru a/nebo pragmatického rysu hodnocení, častěji pozitivního než negativního. Deminutivní sufixy se modifikují významy substantiv všech rodů, a proto mají sufixy pravidelně tři rodové podoby, které respektují gramatický rod základového substantiva; výjimky jsou ojedinělé (květ – kvítko). Tvoří se častěji od konkrét než od abstrakt; netvoří se obvykle od apelativních maskulin vzorů předseda a soudce. Deminutivní význam lze velmi často zesilovat pomocí rozšířených (sekundárních) sufixů.*“ (Grepl, 1995, s. 125)

Akademická gramatika spisovné češtiny nevysvětluje přímo pojem deminutivum, ale říká, že: „*Deminutiva (názvy zdrobnělé, zdrobněliny) jsou v češtině velmi rozprostraněným a v komunikaci hojně využívaným slovtvorným typem. Sufixálním jádrem široké škály sufixálních variant, jimiž se deminutiva odvozují, je -k- ...*“ (Štícha, 2013, s. 154) Základní funkce deminutiv Štícha (2013, s. 154) v Akademické gramatice spisovné češtiny rozděluje na funkci zdrobňovací (*lesík, říčka*), emotivizační (*pivečko*), pojmenovávací (*banánek, ramínko*) a poslední funkce kombinuje zdrobňování s pojmenováváním (*lopatka, lahvička*).

Encyklopedický slovník češtiny také přímo nevysvětluje pojem deminutivum,

ale jeho tvorbu. „Slova zdobnělá se tvoří modifikací významu substantivním příznakem menšího rozměru, z něhož se odvozují pragmatické významy kladného nebo záporného hodnocení. Tvoří se převážně sufixy od konkrétní většiny skloňovacích typů. Suffixy jsou jednak primární, jednoduché: -ek (dárek), -ík (košík), -ka (zídka), -ko (hovádko), -átko (housátko), jednak sekundární, složené: -eček (domeček), -ečka (čárečka), -ečko/-ěčko (vínečko/zrněčko), -íček (keříček), -ička (rybička), -ičko/-ičko (čeličko/očičko).“ (Nekula, 2002, s. 283) Dále Nekula (2002, s. 283) říká, že sufixy deminutiv se také uplatňují při tvorbě hypokoristik (*Pepík, Alenka*), toponym (*Lhotka*) a u názvů jednotlivin (*hrášek*).

Nauka o slovní zásobě nepoužívá název deminutiva, ale názvy zdobnělé, stejně jako Encyklopedický slovník češtiny. „Zdobnělé názvy (zdobněliny, deminutiva) označují předměty menších rozměrů ve srovnání se základovým jménem. Odvozují se od podstatných jmen označujících konkrétní předměty, zvířata a řidiče též osoby. Odvozují se různými příponami podle rodové příslušnosti základových jmen.“ (Hauser, 1986, s. 130)

Dle Čechové (2011, s. 63) neoznačují zdobnělé názvy zvířat (*pejsek, kočička*) jen malá zvířata, ale také blízká, rodinná, pěkná. Deminutiva jsou tím pádem i slova lichotná. Vedle toho mívají také význam ironický, hanlivý (*měšťáček, husička* – hloupá žena).

Deminutiva je možné dle Káni (2013, s. 3–4) rozdělit na tři skupiny – deminutiva pravá, deminutiva nepravá a nedeminutiva. Pravými neboli neformálními deminutivy se rozumí jednoslovné lexémy, které vznikly modifikací základového slova, kdy základové slovo stále existuje a se svou deminutivní formou patří ke stejnému slovnímu druhu i slovní čeledi. Přechodné pásmo tvoří nepravá (formální) deminutiva, která jsou lexikalizovaná a v běžné mluvě již nemají svůj základ, nebo to jsou deminutiva zastaralá. Obsahují formální znak deminutiv, deminutivní morfémy, ale již nesplňují sémantickou či expresivní stránku deminutiv. Mezi taková slova patří například *kelímek, oblázek, bělásek, knížka, ještěrka*. Poslední skupinu tvoří nedeminutiva, jež zahrnují všechna ostatní slova, která mají zakončení deminutivní, ale nelze mluvit o deminutivech, například *herečka, čistička, vdolek*. Rozdělení deminutiv na pravá a nepravá se uplatňuje v celé bakalářské práci.

Deminutiva se řadí do skupiny slov vyjadřujících expresivitu, přesněji do oblasti inherentní expresivity. „*Expresivita slova je složka jeho významu, zahrnující citový a volní vztah ke skutečnosti, projevuje se na formě slova (expresivita inherentní), nebo*

až v kontextu (*expresivita adherentní*). Je-li expresivita složka jeho významu, patří expresivita do jazyka. Expresivita dosahovaná užitím (kontextem) patří do řeči.“ (Čechová, 2011, s. 62) Dle Encyklopedického slovníku češtiny se expresivita vyjadřuje jako pragmatická složka významu výrazového prostředku, daná postojem mluvčího. Blízkým pojmem k expresivitě je emocionálnost, která se ale obvykle vztahuje jen k vyjádření pozitivních a negativních emocí. K vyjádření exprese se nabízejí všechny jazykové roviny – hláskosloví, tvarosloví, syntax i lexikum. Expresivní charakter mají slova, u kterých se vyskytují méně časté hláskové skupiny, pomocí těchto skupin se utvářejí tzv. eufonická a kakofonní slova. Expresivum se často tvoří pomocí slovotvorných prostředků, k nimž se řadí především sufixy, jimiž dochází k tvorbě hypokoristik, deminutiv a augmentativ. Druhou velkou skupinou prostředků pro vznik expresivních výrazů je rovina lexikální, která rozlišuje vulgarismy, eufemismy, dysfemismy, dětská slova, hypokoristika, augmentativa a také deminutiva. Expresivita není v principu vázána na spisovnost nebo nespisovnost, může se objevovat jak ve spisovné češtině (*vléct* „s námahou nést“), tak i v nespisovné (*bafnout* „popadnout“). (Nekula, 2002, s. 283)

Expresivní slova nemusí být jen substantiva, adjektiva, ale také adverbia a verba. Dle Grepla (1995, s. 193–194) to jsou slovesa, která mají zakončení na *-ndat* (*cmrndat*), *-mlat* (*mrmlat*), *-tlat* (*žvatlat*), *-žlat* (*žužlat*), *-mrat* (*šimrat*), *-ourat* (*šťourat*), *-chtat* (*chrochtat*), *-otat* (*klokotat*), *-stat* (*chlastat*), *-cat* (*kecat*). Přímá deminutivní slovesa mají sufix *-k* (*capkat*, *tlapkat*, *ťapkat*, *hopkat*), *-itat* (*špítat*, *cupítat*), *-etat* (*štěbetat*, *třepetat*), zřídka odvozeniny se sufixem *-ink-* (*blinkat*, *spinkat*, *hajinkat*).

1.2 Žakovský korpus Merlin

Pro zkoumání používání deminutiv u nerodilých mluvčích byl zvolen žakovský korpus Merlin. „Projekt Merlin nabízí on-line platformu, která svou propracovanou metodologií umožňuje uživatelům škály SERR seznámit se s psanými studentskými texty, které se k SERR vztahují.“¹ Korpus lze podle autorů využít jako pomůcku při určování jazykových úrovní, vyhledávání typických projevů jednotlivých úrovní pomocí textů, nebo může sloužit jako pomoc nerodilým mluvčím při hledání jazykových jevů. Může také pomoci při sestavování učebnic, jejichž autoři zde nacházejí důležité poznatky a příklady k popisu výuky studentů češtiny jako cizího jazyka. Tento korpus obsahuje

---

¹ Merlin: multilingvální platforma pro evropské referenční úroveň: mezijazykový výzkum v kontextu. *Merlin* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.merlin-platform.eu/index.php>

přes 2000 autentických textů, které pocházejí ze zkoušek českého jazyka ve všech úrovních od A1 do C1, jež testují studenty dle Společenského evropského referenčního rámce. Lze tu najít texty nejen české, ale také německé a italské, pocházející ze zkoušek TELC a z Karlovy univerzity.²

Součástí textů jsou tzv. metadata, tj. souhrn informací o samotném studentovi a hodnocení jeho práce. Nalezneme zde číslo textu, v jakém jazyce se text psal, jaké úrovně by měl dosáhnout, téma, národnost a pohlaví studenta a samotné hodnocení, které se skládá z ohodnocení celkové úrovně, dále se hodnotí gramatika, pravopis, rozsah slovní zásoby a její kontrola samotným studentem, souvislost textu a také sociolingvistická vhodnost. Ke zkoumání si lze vybrat buď jen text psaný studentem, nebo soubor, kde se kromě původního textu nachází také paralelní emendovaný text.

1.3 Jazykové úrovně

Tato kapitola se věnuje popisu všech jazykových úrovní, jelikož v bakalářské práci zaujímají velmi důležitou pozici. Podle nich se rozlišují analyzované texty, jednotlivá deminutiva, počet a témata textů, zkoumaná učebnice je rozdělena na dva díly dle jazykových úrovní. Všechna deminutiva jsou následně rozdělena a popisována na základě předpokládané příslušnosti k jazykovým úrovním A1 (pouze učebnice Česky krok za krokem), A2, B1 a B2.

Všechny jazykové úrovně jsou parafrázovány ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky podle českého překladu.³ SERR slouží jako základ pro vypracovávání jazykových učebnic, zkoušek, kurikul, směrnic či sylabů. Popisuje, co se studenti musí naučit, aby mohli v daném jazyce komunikovat, jaké musí rozvíjet znalosti a dovednosti pro účinné jednání v životě.⁴ Jazykových úrovní je 6 a nesou

---

² Merlin: multilingvální platforma pro evropské referenční úrovně: mezijazykový výzkum v kontextu. *Merlin* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.merlin-platform.eu/index.php>

Společný evropský referenční rámec pro jazyky. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

³ Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/referencni-urovne-pro-cestinu-jako-cizi-jazyk>

⁴ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

označení A1, A2, B1, B2, C1, C2.

1.3.1 Jazyková úroveň A1

Úroveň A1 je nejnižší úrovní, kam spadají začátečníci, kteří se s jazykem seznamují. Uživatelé na této úrovni ovládají každodenní fráze, jež potřebují k běžnému dorozumívání, zvládnou popsat sebe i blízké okolí a komunikovat o velmi běžných tématech. Používají jednoduchá slovní spojení a fráze, tvoří jednoduché otázky, popis osob či zvířat, zvládnou přeložit informace z inzerátu či plakátu, rozumí jednoduchému a pomalému poslechu, dokážou napsat stručný text a vyplnit formuláře týkající se jejich osoby. Důležitá je schopnost řešit každodenní situace v cizím jazyce, jako je domluvení se s úřední osobou, lékařem, učitelem, zajištění bydlení, stravy, zvládnání dopravy, telefonování či vyplňování formulářů.

1.3.2 Jazyková úroveň A2

Na úrovni A2 uživatel zvládá používat jazykové prostředky vztahující se k jeho osobě, k věcem, které se ho týkají, řešit jednoduché úlohy, popsat vlastní rodinu a okolí, číst jednoduché texty (jídelní lístky, jízdní řády, jednoduché dopisy), konverzovat na jednoduché téma. Uživatel dokáže napsat krátký dopis, zprávu, ovládá jednoduchou slovní zásobu, fráze, konjugaci i deklinaci. Na této úrovni je uživatel schopen zajistit běžné denní úkoly, získávat i poskytovat informace, udržovat jednoduchou konverzaci a být schopen vyjednávat úřední záležitosti. Postupně se zlepšují všechny jazykové prostředky.

1.3.3 Jazyková úroveň B1

V této úrovni rozumí studenti složitějším tématům, se kterými se setkávají, poradí si v různých situacích, jsou schopni popsat svůj zážitek, den, sen, budoucnost, plány a napsat složitější text s delšími souvětími a těžšími frázemi. Rozumí spisovným textům, ve kterých je jednoduchá myšlenka, podstata, jsou schopni se zapojit do debaty o společenských tématech, odůvodnit si své názory, dobře ovládají základní slovní zásobu, propojují věty a zvládají jednoduché používání interpunkce ve větách.

1.3.4 Jazyková úroveň B2

Na úrovni B2 dokáže uživatel porozumět složitějším myšlenkám nejen konkrétních témat, ale také abstraktních či vědeckých, vede plynulý rozhovor s rodilými mluvčími, zvládne napsat rozsáhlý text s odbornými frázemi či dlouhými souvětími na

jakékoliv téma, rozumí textům z beletrie, je schopen porozumět delším projevům a přednáškám nebo zhlédnout film v daném jazyce. Co se týká společnosti a úředních záležitostí, neměl by student mít problémy s plynulým dorozumíváním. Stejně tak tomu je při vyjadřování názorů, pocitů či myšlenek. V promluvách je schopen použít více různých způsobů vyjádření jedné a té samé věci, aby nedocházelo k rutinnímu opakování, pomáhá si opisem, dobře ovládá gramatiku, interpunkci i širokou slovní zásobu.

1.3.5 Jazyková úroveň C1

Student úrovně C1 zvládá jazyk téměř na rodilé úrovni. Dokáže komunikovat na jakékoli téma, psát náročné a dlouhé texty se složitou kompozicí, nehledá dlouze výrazy k vyjadřování, jazyk umí používat nejen v každodenních situacích, ale také v profesním životě i na prahu akademické či vědecké půdy. Tato úroveň je schopná bez problému číst beletrii, odborné články, frazémy, disponuje širokou slovní zásobou, dobrou gramatikou i interpunkcí.

1.3.6 Jazyková úroveň C2

Tato úroveň se téměř rovná rodilému mluvčímu. Student rozumí téměř všemu, s čím se v jazyce setká, dokáže shrnout informace ze všech různých témat, je schopen polemizovat a projevovat se v akademických a vědeckých odvětvích. Rozumí nejen spisovnému, ale také nespisovnému jazyku, frazémům, vtipům v daném jazyce. Dokáže psát vědecké články, číst beletrii i poezii, rozlišovat jednotlivé významové odstíny v promluvách či používat různé slohotvorné útvary a bezchybný pravopis.

1.4 Analýza textů

V rámci analýzy deminutiv byly zkoumány veškeré dostupné texty psané česky z žakovského korpusu Merlin, tj. 441 textů. Texty pocházejí z jazykových zkoušek z úrovní A2, B1, B2. Texty pokrývají několik vybraných témat. Pro skupinu A2 byly tématem popisy obrázků, ať už rodiny na dovolené, nebo na hřišti či procházce, tak e-maily přátelům týkající se pozvánky na oslavu narozenin. Úroveň B1 také psala e-mail, jehož téma však bylo komplikovanější, jednalo se o dotaz na ubytování na horách či domluvu schůzky s přítelem/přítelkyní v Německu, kde byl zakomponován také popis, jak se dané osobě daří, co je nového, jak pokračuje práce na diplomové práci, plánování dovolené atd. I úroveň B1 měla jedno z témat odpověď na pozvání na oslavu, ale odpověď již zahrnovala více informací, dotazů ohledně dárku, kam se mají dostavit,

rozvitější věty, souvětí i rozsáhlejší pozdravy. Na úrovni B2 studenti pracovali s českými frazémy, například „*Všude dobře, doma nejlépe*“, „*Bez práce nejsou koláče*“, „*Šaty dělají člověka*“, „*V nouzi poznáš přítele*“ či „*Víc hlav – víc ví*“.

Z textů byla pomocí ruční analýzy vybírána veškerá deminutiva a byla analyzována jejich četnost, sémantické typy a typy užitých deminutivních sufixů. Tyto informace jsou interpretovány také s ohledem na úroveň znalosti podle SERR. V každé úrovni se mění použití deminutiv, jejich výskyt i typ. Toto bude dále rozebíráno a analyzováno v následujících kapitolách o deminutivech jednotlivých jazykových úrovních a následně zobrazeno v grafech. Vedle neformálních deminutiv se velmi často zmiňují i deminutiva formální. Je to především z důvodu jejich častého výskytu v textech.

1.4.1 Deminutiva v jazykové úrovni A2

Pro úroveň A2 jsou typická deminutiva týkající se rodiny, přátel, jmen, zvířat. Patří sem především zdvojnásobení označující rodinné příslušníky, a to *maminka* a *tatínek*, ojediněle *babička*. V žádném textu se nevyskytuje deminutivum v sourozeneckém vztahu ani ve vztahu rodiče k dítěti. Vedle příslušníků rodiny se ve zdvojnásobeném tvaru vyskytují také neformální deminutiva *autíčko*, *obrázek*, *sluníčko*, *botičky*, formální deminutiva *dárek*, *tričko*, *hodinky*, *schůzka*, *pusinka*, *knížka*, jména *Honzík*, *Bobík*, *Jůlinka*, *Kateřinka* a adverbium *trošku*. Úroveň A2 netvoří dlouhá, gramaticky náročná souvětí, ani stylisticky vhodná věty, spíše využívá jednoduché odpovědi na otázku, opakování známých slov, a to i několikrát v jedné větě či krátkém textu. Dochází tak i k opakovanému výskytu stejných deminutiv v jednom textu. Například *tatínek* se objevuje nejčastěji ve více exemplářích jednoho textu. Je zajímavé, že deminutivum *tatínek* je častější než deminutivum *maminka*. Objevuje se i verze *otec*, ale to není tak časté. U slova *maminka* se objevují verze *matka*, *máma* i další zdvojnásobení *mamka*, a pokud se jedná o použití obou rodičů v textu, tak ne vždy dochází ke zdvojnásobení *maminky* i *tatínka*. Dochází tak k případům, kdy se v textu objeví slovo *tatínek* a *matka*, *máma*, ne *maminka*, nebo naopak. V žádném ze zkoumaných textů se nevyskytuje zdvojnásobení od slov *syn* a *dcera*, ani *sestra* či *bratr*. Co se týká dalších rodinných příslušníků, tak už jen zdvojnásobené slovo *babička* se objevovalo v nepříliš častém použití.

Deminutivum *tatínek* se v textech úrovně A2 vyskytuje 36x, což je téměř 9x více než u slova *maminka*. Je to nejčastější deminutivum, které se v textech objevuje, a to i vícekrát v jednom textu. K takovým případům dochází u popisů obrázků, kdy studenti

opakují danou osobu z důvodu jejího popisu i popisu jejích činností. Jelikož netvoří dlouhá souvětí, musí vždy základ věty zopakovat.

Sufix maskulin -ek

„Sufix *-ek* se připojuje především k základům slov zakončených na *V+K* (*hříbek, tácek, taneček, stařeček, balíček, potůček, soudek, strojek, domek, ohýnek, vousek, kvítek, chlívěk, proužek...*). Resufixací se tvoří nepočtená deminutiva od substantiv končících na *-anec* (*otrhánek, rozedránek*). Může se připojovat také k základům křestních jmen (*Jaroslávek, Vladimírek*).“ (Grepl, 1995, s. 125–126) Deminutiva končící na *-ek*, která se v textech vyskytla, byla *dárek* a *obrázek*. Slovo *dárek* patří mezi formální deminutiva a vyskytuje se v textech s tématem pozvánky na oslavu narozenin. *Obrázek*, deminutivum od slova *obraz*, je spojen s tématem popisu obrázku. Jelikož studenti často používají slova z předepsaného názvu, vyskytuje se toto deminutivum právě v tomto tématu.

Sufix maskulin -ík

Dle Grepla (1995, s. 126) se sufix *-ík* připojuje k základům slov zakončených na dva konsonanty, ale také k některým slovům jednoslabičným (*mečík, kyblík, chlapík, keřík, psík, košík, vozík*). Objevuje se také u křestních jmen (*Pepík, Jiřík*), což je právě případ deminutiv ze zkoumaných textů, jelikož tento sufix se objevuje u deminutiv *Honzík* a *Bobík*. Jsou to ojedinělá deminutiva, protože u jazykové úrovně A2 není typické časté používání zdvojnásobení křestních jmen.

Rozšířený sufix maskulin -ínek

Sufix *-ínek* je utvořen spojením suffixu maskulin *-ek* a deminutiva prvního řádu, což vede k vytvoření deminutiva druhého stupně. Převážně tvoří silně emocionálně zabarvené názvy.⁵ Nejčastějším deminutivem je *tatínek*, který se ve zkoumaných textech vyskytuje nejvíce ze všech použitých zdvojnásobení.

Sufix feminin -ka

Grepl (1995, s. 126) konstatuje, že tento sufix se vyskytuje u slov zakončených na *V+K*: *ulička, klíčka, lžička, ručka, včelka, kačenka, dědinka, lipka, dcerka, bleška, síťka, břízka, knížka*, a u křestních jmen typu *Hanka, Zuzanka*. V textech nerodilých

---

⁵ ŠIMANDL, Josef. Heslář. In: *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovnikafixu.cz/heslar/-ek>

mluvčích jazykové úrovně A2 se objevují formální deminutiva *knížka*, *schůzka* a osobní jméno *Kateřinka*. *Knížka*, základové slovo *kniha*, je složeným formantem deminutiva druhého řádu. Druhá zdobnělina *schůzka* pochází ze slova *schůze* a je utvořena na základě metonymického přenesení významu.

Jméno *Kateřinka* pochází od základu *Kateřina*, kdy k této podobě zdobněliny nedochází tak často, a především použití zdobnělých osobních jmen u nerodilých mluvčích úrovně A2 je velmi ojedinělé.

Rozšířený sufix feminin -ička

„Rozšířený sufix *-ička* má stejně jako u maskulin dvě funkce. Tvoří deminutiva od substantiv se základem zakončeným na dva konsonanty: *chodbička*, *prácička*, *vodička*, *mamička*, *bednička*, *knihovnička*, *buchtička*, *travička*, *slzička*, *růžička*... A také tvoří deminutiva vyjadřující větší míru deminutivnosti nebo kladného emocionálního zabarvení: *hůlčička*, *lodička*, *nožička*, *blůzička*. Patří k nim také křestní jména *Anička*, *Evička*...“ (Grepl, 1995, s. 127) V textech se objevuje deminutivum *babička*, jež tvoří náhradou původního sufixu *-ka* sufixem složeným, a dále deminutivum *botička*, které se řadí mezi deminutiva prvního řádu.⁶

Rozšířený sufix feminin -inka

Tyto sufixy vykládá Slovník afixů užívaných v češtině jako zdobněliny prvního řádu, kam patří například *pusinka*, *slečinka*, *paninka*, *neteřinka* či *lahvinka*, nebo druhého řádu zastoupené deminutivy *maminka*, *dceřinka*, *chvilinka*, *trošinka*... Tento druh sufixů se objevuje často u osobních jmen a při vyjadřování příznivého vztahu k označovanému či také mají platnost termínů, kdy se ale nejedná o deminutiva v pravém slova smyslu, například *kádinka*, *průdušinka*, *krvinka*, *kvasinka*...⁷ V textech studentů se vyskytují deminutiva zde již zmíněná, a to zdobněliny *maminka* a *hodinky* (čas), formální deminutivum *pusinka* a dále také jméno *Jůlinka*.

Sufix neuter -ko

„Sufix *-ko* se připojuje k základům zakončeným na *V+K*, odvozuje se i od některých substantiv zakončených na dva konsonanty, kdy se mezi konsonanty vkládá

---

⁶ ŠIMANDL, Josef. Heslář. In: *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkafixu.cz/heslar/-i%C4%8Dka>

⁷ ŠIMANDL, Josef. Heslář. In: *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkafixu.cz/heslar/-inka/-%C3%ADnka>

vokál -é, nebo -í/ý- (*prádélko/prádýlko*): *mličko, víčko, hovádko, světélko, okýnko, jádérko, písmenko, kopýtko, ouško, lůžko...*“ (Grepl, 1995, s. 126) Ve zkoumaných textech se často objevuje slovo *tričko*, které patří mezi formální deminutiva, což znamená, že má deminutivní sufix, ale významově deminutivem není. Může se jim také říkat nepravá deminutiva.

Rozšířený sufix neuter -íčko

Tímto sufixem se odvozují deminutiva podle vzoru stavení: *obilíčko, šitíčko, zdravíčko...*, převážně vyjadřující malé rozměry daného substantiva. Vyskytují se také formální deminutiva v lexikalizovaných významech, například *dostaveníčko, políčko, psaníčko...*, nebo pragmaticky motivovaná deminutiva – *kafíčko, autíčko*.⁸ Právě poslední dvě zmiňovaná se vyskytují ve zkoumaných textech. Nejsou to příliš častá deminutiva, zvláště ne u jazykové úrovně A2.

Rozšířený sufix neuter -ečko/éčko

Podle Grepla (1995, s. 128) slouží tyto sufixy ke tvoření deminutiv vyššího řádu – *vínečko, pivečko, zrnéčko, kuřátečko*, ojediněle k odvozování deminutiv prvního řádu od neuter se zakončením na dva konsonanty – *městečko, hnízdečko*. Deminutivum *slunéčko*, nalezené při hledání deminutiv v textech, patří k deminutivům vyššího řádu.

Adverbiální deminutivum

V textech se objevilo adverbiální deminutivum *trošku*, pocházející od základového slova trochu. Nevyskytuje se nijak často, ale přesto se s ním musí počítat, protože studenti češtiny se s ním setkávají již od počátku studování a jeho význam znají.

1.4.2 Deminutiva v jazykové úrovni B1

Jazyková úroveň B1 je co se deminutiv týká bohatší. Objevuje se více deminutiv druhého řádu, zdobnělá křestní jména a deminutiva se tak často neopakují, naopak se vyskytuje mnoho různých zdobnělých slov. Je to dáno i tím, že v této úrovni se již počítá s větším rozsahem témat i těžšími gramatickými a syntaktickými stavbami. Studenti jsou pokročilejší, lépe se orientují v jazykových pravidlech i zvláštностech, takže znají i větší a složitější množství deminutiv. Ale ještě to není na takové úrovni jako B2 nebo C1, C2. Základním textem pro jazykovou úroveň B1 byl e-mail s různou

---

⁸ ŠIMANDL, Josef. Heslář. In: *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovnikafixu.cz/heslar/-%C3%AD%C4%8Dko>

tematikou. Jelikož se v e-mailu používá oslovení, vyskytuje se zde vyšší množství deminutiv u osobních jmen. Vedle zdvojnásoběných křestních jmen *Milenka, Alenka, Tomášek, Káťa, Janka* či *Péťa* se v textech nejčastěji vyskytují formální deminutiva *lístek, dárek, novinka* a *stránka*. Již méně to jsou neformální deminutiva *tabletka, ulička, tatínek, maminka* a formální deminutiva *schůzka, emailík, (web)stránka*. Deminutiva, která byla častá u jazykové úrovně A2, především zdvojnásoběliny rodinných příslušníků, se v této kategorii vyskytují minimálně. Oproti předešlé úrovni se zde nestává, že by v jednom textu bylo použito více stejných deminutiv. Je to dáno tím, že texty jsou složitější, lexikálně bohatší, studenti mají vyšší lexikální zásobu, což vede k použití různých slov, synonym a také deminutiv. Ani výskyt více různých zdvojnásobělin v jednom textu není tak častý jako v úrovni A2, kde se často opakovaly věty jen s nepatrnými odlišnostmi. Zde jsou použity různorodé věty, které mají možnost obsahovat více odlišných zdvojnásobělin.

Nejpoužívanějšími zdvojnásobělinami jsou zde formální deminutiva *novinka* a *stránka*, vždy použity v e-mailu, ve kterém studenti reagovali na e-mail kamaráda či kamarádky, kteří psali o svém studiu a o kurzu výuky nějakého jazyka. Studenti použili deminutivum *novinka* ve smyslu nadšení z toho, že jejich kamarád/ka studuje, nebo již úspěšně ukončil/a studia. Co se týká zdvojnásoběliny *stránka*, tak ta byla vždy použita u prosby, zda by jim druzí mohli poslat odkaz, webovou stránku na kurz, který studují, aby se také mohli zapsat. V tomto případě se tedy jedná o zdvojnásobělinu formálního charakteru, která v textu neslouží k tomu, aby pomocí ní mluvčí zachytil nějaký citový vztah. Vyšší výskyt zdvojnásoběných křestních jmen je dán nejen vyšší jazykovou úrovní, ale také tím, že si studenti nejspíše mohli vybrat jména, která budou psát do svých testů, a proto použili ta, která dobře znají v základním tvaru a někdy i v deminutivním.

Co se týká počtu textů, ve kterých se deminutivum vyskytuje, je nižší než u úrovně A2. Čítá celkem 33 textů. Nižší číslo je dané tím co už zde bylo řečeno, a to, že tato úroveň je již jazykově zkušenější, tvoří rozvitější souvětí, nevyjadřuje se opakováním, používá složitější slova.

Jelikož jednotlivé sufixy vyskytující se v jazykové úrovni A2 byly již popsány, v této části se nebudou znovu vysvětlovat, jen se rozdělí deminutiva dle sufixů do skupin.

Výčet deminutiv

V této úrovni se vyskytují deminutiva se stejnými sufixy, jako tomu bylo u úrovně A2. Jsou to maskulinní sufixy *-ek*, *-ík* i *-ínek*, kam patří zdrobňeliny *Tomášek*, *tatínek* a formální deminutiva *lístek*, *dárek* a *mailík*. U feminin jsou to sufixy *-ka* a *-inka* se slovy *Milenka*, *tabletky*, *ulička*, *Alenka*, *Janka*, *maminka* a formální deminutiva *novinka*, *schůzka*, *stránka* a *linka*. Zdrobňeliny s neutrálním sufixem se v textech nevyskytují. Ale na druhou stranu se zde objevují deminutiva *Káťa* a *Péťa*, která se tvoří zkracováním základního slova a zároveň dochází ke změkčení.

1.4.3 Deminutiva v jazykové úrovni B2

Tato úroveň je poslední sledovanou. Na úrovni B2 jsou užitá složitá souvětí, uživatel rozumí frazémům daného jazyka, umí používat nejen spisovnou, ale také nespisovnou a hovorovou češtinu, poradí si s těžkými tématy z různých oborů. Platí to i u deminutiv, kdy uživatel používá množství zdrobňelin. Deminutiva studenti na úrovni B2 tvoří nejen od substantiv, ale také od adverbii. Co se týká substantiv, je to nejpočetněji tvořená skupina a objevují se i deminutiva od méně používaných základů, která ukazují na vyšší znalost jazyka.

Na jazykové úrovni B2 píšou studenti eseje na témata, která jsou označena frazeologicky. Například „*Šaty dělají člověka*“, „*V nouzi poznáš přítele*“, „*Všude dobře, doma nejlépe*“, „*Bez práce nejsou koláče*“, „*Škola základ života*“ či „*Víc hlav – víc ví*“. Od toho se také odvíjela deminutiva, která se na úrovni B2 v textech vyskytovala ve velkém rozsahu, ale vždy v malém množství. Jen několik zdrobňelin se opakovalo, ale ne tak často jako v předešlých úrovních. Mezi opakující se deminutiva patří *maminka*, *tatínek*, *babička* a formální deminutiva *koníček* (aktivita), *tričko* a *stránka*. Jsou to deminutiva, která se vyskytují ve všech úrovních, ale až zde v nižším množství. Co se týká deminutiv rodinných příslušníků, logicky se vyskytují ve spojitosti s frazémem „*Všude dobře, doma nejlépe*“, v textech se však nevyskytlo označení rodinného příslušníka *babička*. Ostatní deminutiva rodinných označení mají jeden, dva či tři výskyty. Ve většině případů se v textu vyskytuje jen jedno deminutivum, texty jsou dlouhé, jazykově náročnější, takže budí dojem, že tato jazyková úroveň již deminutiva nepoužívá, ale v celkovém součtu je tomu naopak. Méně častá neformální deminutiva jsou například *korunka*, *žebříček*, *chvilíčka*, *od malička*, *planetka*, *kousíček* a formální deminutiva *halenka* a *smetánka* (myšleno ve spojitosti s vyšší společností).

Celkový počet deminutiv v této úrovni činí 97 výskytů, což dalece převyšuje

předešlé jazykové úrovni. Je to neočekávané, jelikož v úrovni B1, která je také již jazykově zkušená a mnoho se od této úrovně neliší, se deminutiva vyskytují 3x méně. Je možné, že je to dáno tématy, která v úrovni B2 umožňují studentům využívat právě tyto jazykové možnosti.

Výčet deminutiv

Co se týká deminutiv s maskulinním sufixem *-ek*, *-ík*, *-ínek*, vyskytují se slova *tatínek*, *žebříček*, *kousíček*, *dědeček*, *koláček*, *stolek* či formální deminutiva *dárek*, *večírek*, *koníček* (aktivita), *zlomek*, *kousek*, a *jídelníček*. Feminina se sufixy *-ka*, *-inka*, *-ička* obsahují neformální deminutiva *maminka*, *písnička*, *korunka*, *babička*, *hodinky* (čas), *chvilíčka*, *planetka* a formální deminutiva *stránka*, *školka*, *půlka*, *knižka*, *schůzka*, *halenka*, *žabky* (boty). V předešlé úrovni se nevyskytovala žádná deminutiva středního rodu, zde je tomu jinak. Neutrální sufix *-ko* obsahuje nepravé neboli formální deminutivum *tričko* a v neformálním deminutivu *městečko* se vyskytuje sufix *-ečko*.

Objevuje se zde nový sufix neuter *-átko*, který se v předešlých jazykových úrovních nevyskytoval. Nejčastěji se tímto sufixem tvoří deminutiva skloňovaná dle vzoru *kuře*, kam patří téměř většina mláďat, dále také deminutiva cizího původu zakončená na vokál (*filátko*, *kanapátko*, *kupátko*) či mláďata zvířat neskloňná dle vzoru *kuře*, jako je například *vepřátko*.⁹ Ve zkoumaných textech se vyskytuje příklad neformálního deminutiva *zvířátko*.

Vedle deminutiv tvořených od substantiv se v textech vyskytují také deminutiva adverbií *trošku*, *malinko*, od *malička* i nespisovná forma od *malinka*. *Trošku* i od *malička* se objevují 3x ze všech textů úrovně B2.

1.5 Shrnutí

V předešlých kapitolách jsou teoreticky popsány jednotlivé jazykové úrovne stanovené dle Společného evropského referenčního rámce, žákovský korpus Merlin, ze kterého jsou použity texty pro analýzu deminutiv, a jednotlivé deminutivní sufixy i s příklady deminutiv vyskytujících se ve zkoumaných textech. Suffixy jsou rozděleny dle jmenného rodu. V jednotlivých jazykových úrovních se vyskytuje různé množství, odlišná četnost i příklady deminutiv. Záleží pravděpodobně nejen na jazykové úrovni, ale také na tématu, schopnostech studenta, jeho národnosti i pohlaví. Každá úroveň má

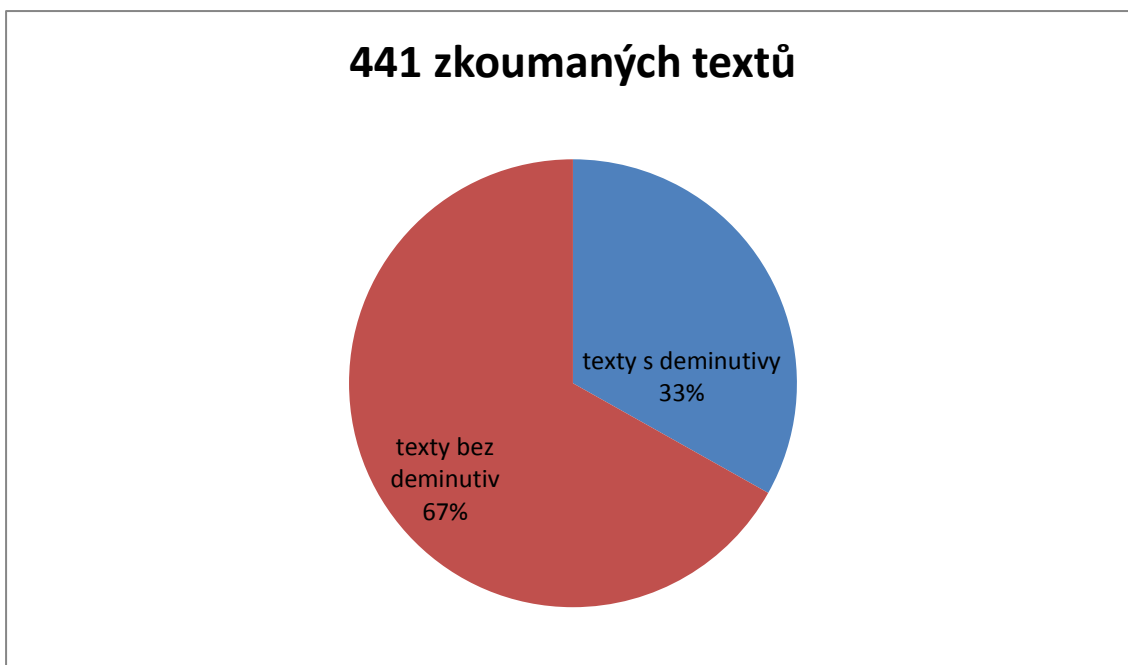
⁹ ŠIMANDL, Josef. Heslář. In: *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovnikafixu.cz/heslar/-%C3%A1tko>

svůj specifický výskyt deminutiv. Úroveň A2 obsahuje deminutiva týkající se označení rodinných příslušníků či často používaných substantiv. Úroveň B1 využívá zdrobňeliny, které nižší úroveň pro svoji nedostatečnou znalost jazyka, především v oblasti lexikologie, neovládá. I v této úrovni se vyskytují zdrobňelá osobní jména. Úroveň B2 je obsáhlejší co se týká četnosti a příkladů deminutiv. Používá nejen zdrobňeliny substantiv, ale také numeralií, adverbii či adjektiv, nebo sufixy složené.

1.6 Zachycení frekvence výskytů deminutiv

V 5. kapitole jsou zachycovány výsledky analýz výskytů deminutiv graficky. Grafy zachycují, jaká deminutiva se používají, zda se na různých úrovních mění, kde se používají nejčastěji, nebo jejich četnost. V každé jazykové úrovni se vyskytuje jeden hlavní graf, kde jsou všechna deminutiva rozdělena do skupin, dále je každá jednotlivá skupina rozdělena po deminutivech v dalších grafech. V konečné fázi se pomocí grafu porovnávají všechny tři úrovně z hlediska výskytu a druhu deminutiv. I zde jsou vedle neformálních deminutiv popsána deminutiva formální.

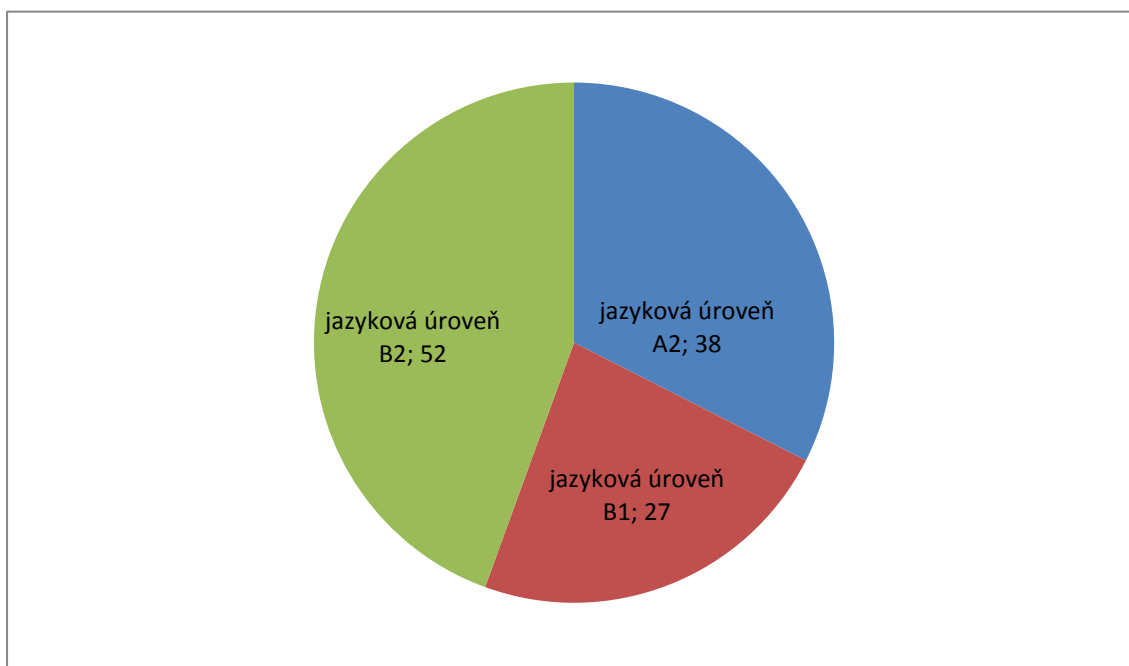
Výskyt deminutiv v jednotlivých textech zachycuje graf č. 1. V celkovém počtu 441 textů se deminutiva vyskytla v 117 textech, tj. v 33% textů.

Graf č. 1 – Počet textů s deminutivy a bez deminutiv

Rozložení výskytů deminutiv podle jazykových úrovní ukazuje graf č. 2. Na úrovni A2 deminutiva obsahuje 38 textů, na úrovni B1 27 textů a na úrovni B2 52 textů.

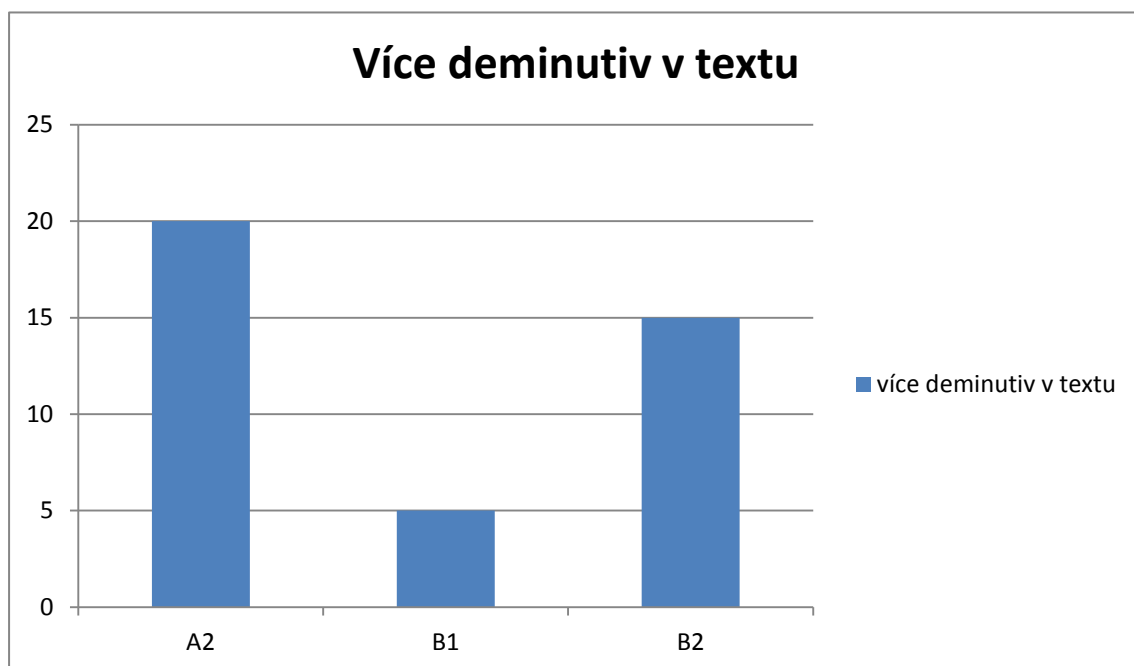
Z toho vyplývá, že nejméně obsazená jazyková úroveň deminutivy je úroveň B1, kde se vyskytuje až 5x méně textů s deminutivy.

Graf č. 2 – Texty s deminutivy v jednotlivých jazykových úrovních

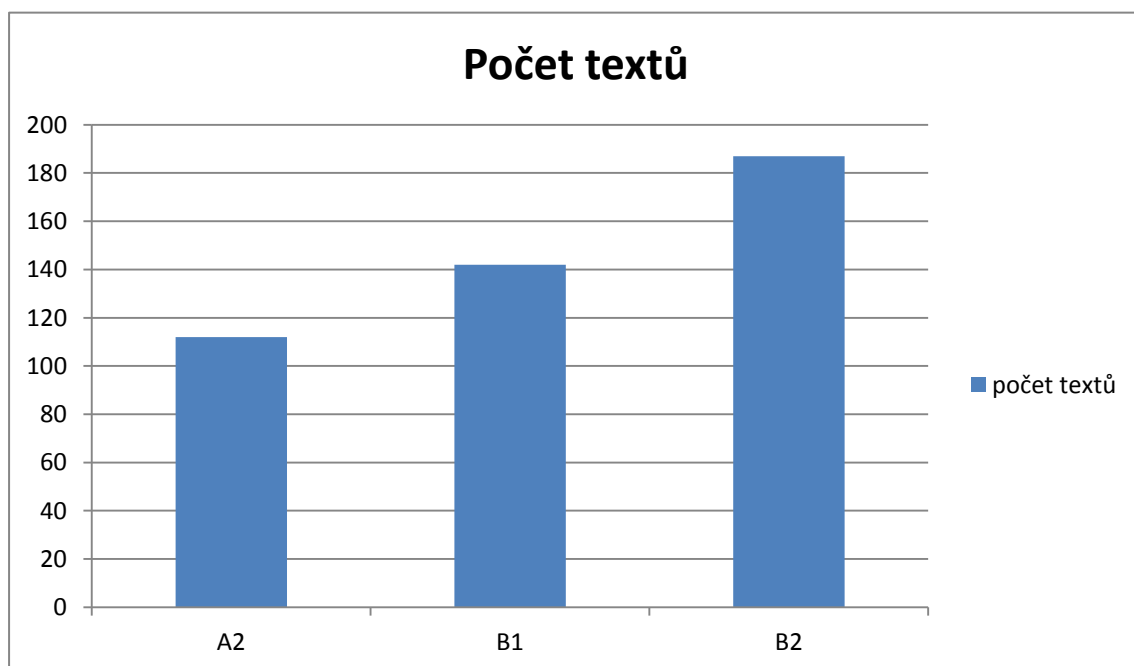
Celkový počet deminutiv použitých v textech je 205. Je to dáno tím, že ze 117 textů obsahujících deminutiva se ve 40 textech vyskytuje větší množství různých deminutiv. Nejvíce k tomu dochází v jazykové úrovni A2, protože zde je častým tématem popis obrázku, tudíž student použije nejen deminutivum *obrázek*, ale také většinou zdobněliny rodinných příslušníků, které vidí na fotografii. Vedle deminutiva *obrázek*, *tatínek*, *maminka*, je to také formální deminutivum *tričko*. V jazykové úrovni B1 se při kombinaci více deminutiv v textu vyskytují nejčastěji formální deminutiva *dárek*, *lístek*, *stránka* a *novinka*. Je to znovu dané tématy, kdy v této úrovni to jsou e-maily zaměřující se na pozvání na narozeniny, příjezd kamaráda/kamarádky na návštěvu, dotazy a rezervace hotelu, nebo informace o novém kurzu češtiny. Ale překvapivě tato úroveň má nejméně textů s více deminutivy, vyšším počtem disponuje jazyková úroveň B2, i když témata, kterými jsou česká přísloví, tak časté použití deminutiv nedovolují. Také jazyková gramotnost je na takové úrovni, kdy studenti používají dlouhá a těžká souvětí, popisují náročné myšlenky, disponují širokou slovní zásobou, takže výskyt více deminutiv by se mohl zdát jako nevhodný. Ale deminutiva této úrovně se netýkají pouze rodinných příslušníků, nebo známých, často používaných deminutiv, která se v textu opakují. Vyskytují se zde texty, kde se kombinují

deminutiva různého významu, nebo deminutiva jiného slovního druhu, kterým může být adjektivum, adverbium.

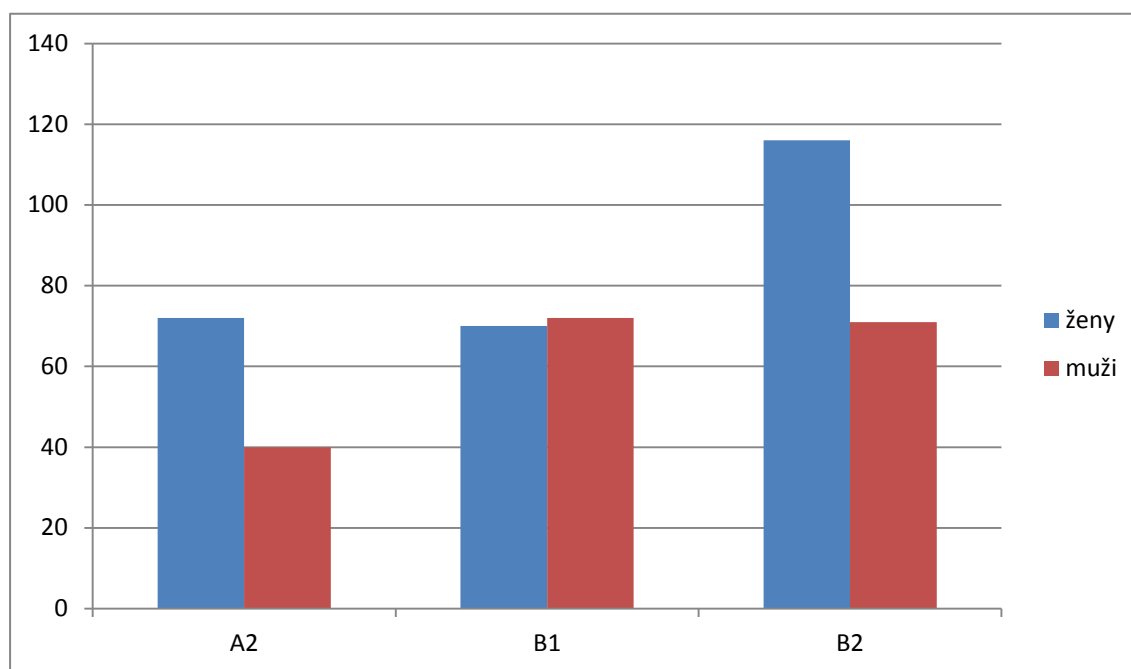
Graf č. 3 – Více deminutiv v textu

Celkový počet textů jednotlivých jazykových úrovní: nejméně textů obsahuje jazyková úroveň A2, kde počet dosahuje pouze 112, o něco více je to v jazykové úrovni B1, kde počet textů činí 142 a nejvíce je obsažena jazyková úroveň B2 se 187 texty.

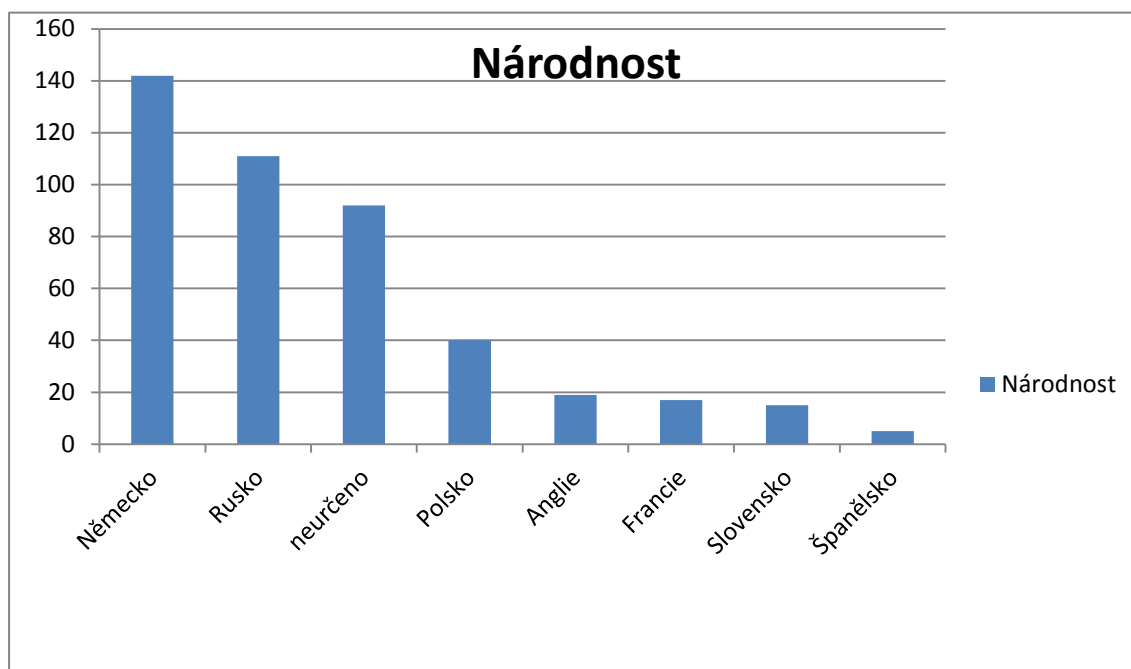
Graf č. 4 – Počet textů v jazykových úrovních

Co se týká další všeobecné analýzy, bylo by dobré texty rozdělit na dvě skupiny dle pohlaví studenta. Téměř ve všech jazykových úrovních převládaly texty psané ženami. Celkově to činí 258 žen a 183 mužů. Největší rozdíl v pohlaví se vyskytuje v úrovni B2, kde je žen 116 a mužů pouze 71. Oproti tomu v úrovni B1 je rozdíl zcela nepatrný, ale ve prospěch mužů, kteří disponují číslem 72, ženy 70. Nejnižší jazyková úroveň A2 disponuje se 74 texty žen a se 40 texty mužů.

Graf č. 5 – Rozdělení textů v jazykových úrovních dle pohlaví

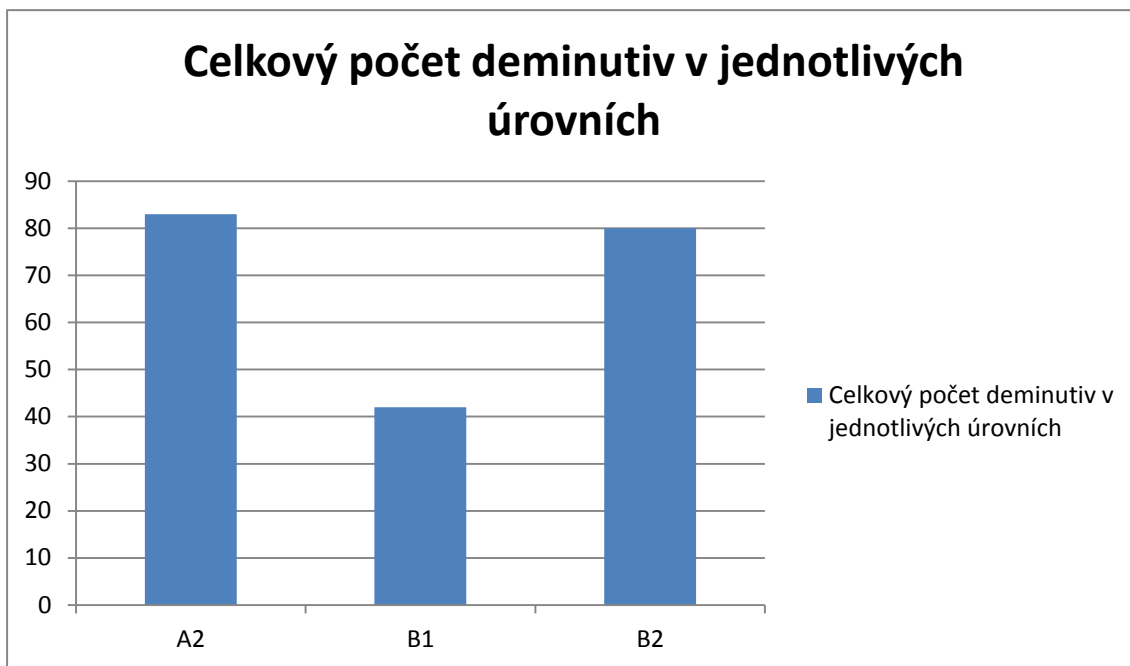
Zajímavé je také zjištění, ze kterých států studenti, kteří se testů zúčastnili, pocházejí. Z následujícího grafu je patrné, že nejvíce studentů pochází z Německa a Ruska, kdy se jich v obou případech vyskytuje více než 100. Hodně textů také pochází od skupiny studentů, u kterých národnost není uvedena. V několika případech lze z textu vyčíst, z jaké země student pochází, jedná se především o národnosti asijské. Dále se zde objevuje Polsko, Anglie, Francie, Slovensko a Španělsko. Ve všech jazykových úrovních se vyskytují tyto vyjmenované země, pouze se mění počet výskytů. Nejméně ze všech pocházejí texty od španělských studentů, kterých bylo napočítáno pouze 5 exemplářů. Také slovenská národnost nemá příliš početné zastoupení, jelikož těchto textů se nachází jen 15 a pouze v jazykové úrovni B2. Tyto texty byly zároveň nejdelší a nejobsáhlejší, což je logické vzhledem k tomu, že slovenský jazyk je nejvíce příbuzný k jazyku českému.

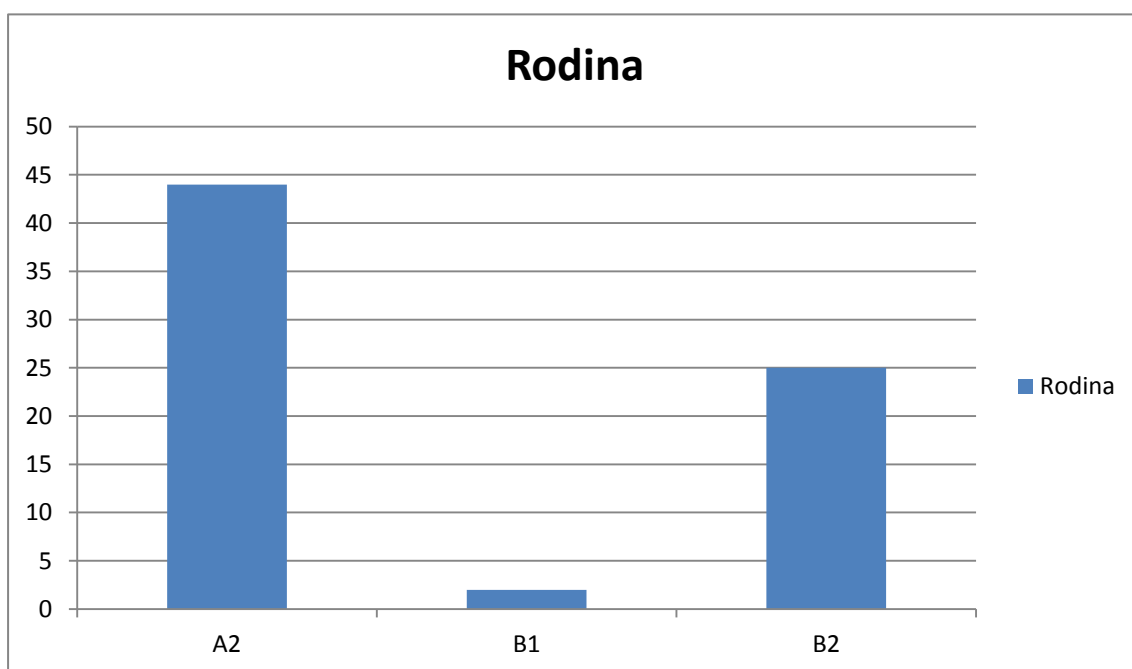
Graf č. 6 – Deminutiva z hlediska národností

Ke kompletní analýze deminutiv v obecné rovině patří také pohled na dvě největší skupiny deminutiv v jednotlivých jazykových úrovních či celkové sečtení textů v úrovních, kde se deminutivum vyskytuje. Zajímavostí je také analyzování četnosti výskytu konkrétního deminutiva proti jeho nedeminutivním formám (například *tatínek* x *táta* x *otec*), porovnání výskytu deminutiv dle jednotlivých národností či témat. To ale bude pro lepší orientaci analyzováno až v kapitolách jednotlivých jazykových úrovní.

V následujícím grafu je popsán celkový počet deminutiv v jednotlivých jazykových úrovních. Překvapivě se nejvíce zdobnělin vyskytuje v nejnižší úrovni A2, hned za ní je úroveň B2 a nejméně deminutiv bylo použito v jazykové úrovni B1. I když se v úrovni A2 vyskytuje nejvíce deminutiv, musíme brát v potaz, že v tomto případě dochází k častému opakování několika vybraných deminutiv, která studenti používají i několikrát v jediném textu. Oproti tomu úroveň B2 obsahuje širokou škálu různých zdobnělin.

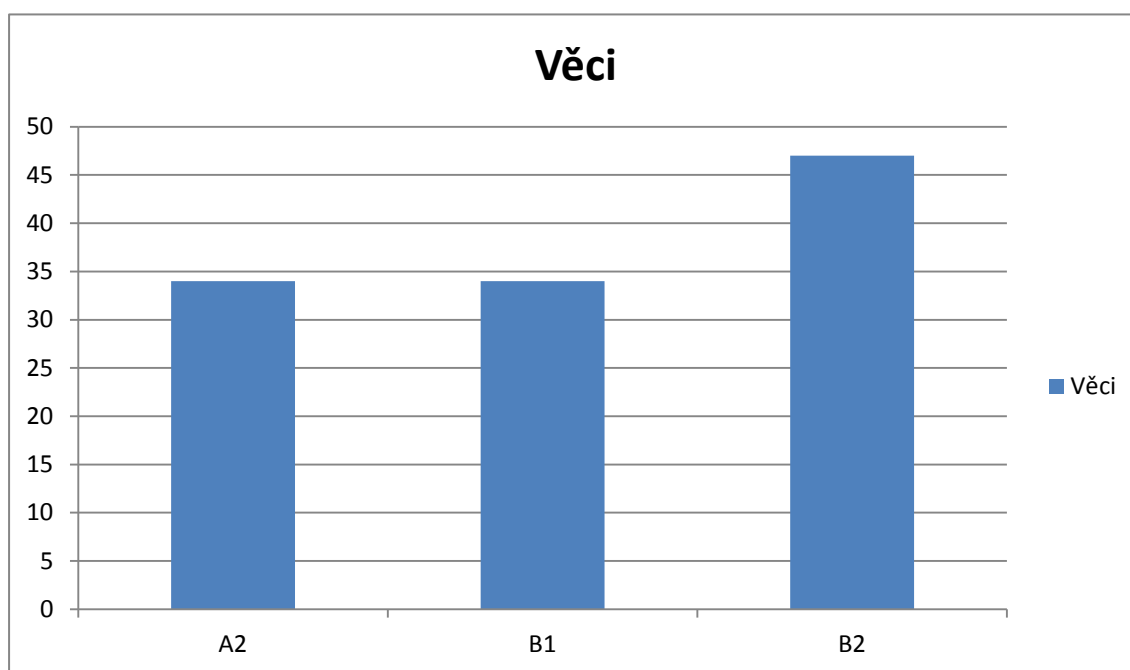
Graf č. 7 – Počet deminutiv v jazykových úrovních

Graf č. 8 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykových úrovních

Další graf poukazuje na to, jak se dvě nejpočetnější skupiny deminutiv, tj. z oblasti tématu **rodina** a **věci**, vyskytují napříč všemi úrovněmi. U rodiny je rozdíl markantní, jelikož úroveň A2 nejen, že obsahuje nejvíce deminutiv z této kategorie, ale rozdíl oproti úrovni B1 je nepřehlédnutelný. Úroveň B2 obsahuje také vyšší množství zdobnělin rodinných příslušníků, ale na rozdíl od nejnižší úrovně, zde je použita široká škála, kdy k opakování dochází minimálně. U úrovně A2 k tomu přispívají omezené znalosti deminutiv, proto často opakují stejný příklad. Je překvapivé, že v úrovni B1 se deminutiva této kategorie téměř vůbec nevyskytují. Zřejmě je to dané tématy, která jim neumožňují použít deminutiva v širším obsahu.

Druhá skupina pojmenovaná jako **věci** je poměrně vyrovnaná. V úrovni A2 i B1 se vyskytuje stejný počet deminutiv této skupiny, úroveň B2 je nejpočetnější. Liší se jen ve složení konkrétních případů. Jak již bylo řečeno, nejméně zkušená úroveň A2 využívá hromadění deminutiv jejich častým opakováním.

Graf č. 9 – Počet deminutiv z oblasti věci v jazykových úrovních

Kategorie vlastních jmen a adverbíí není nutné více analyzovat v dalších grafech, jelikož jejich počet je zanedbatelný.

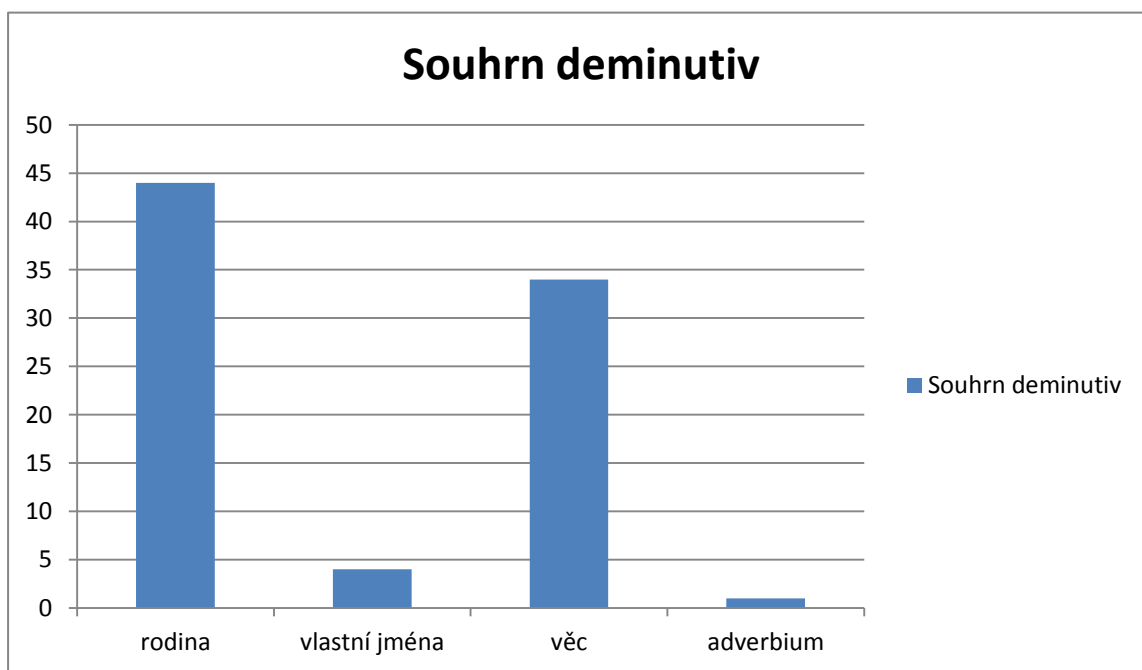
1.6.1 Jazyková úroveň A2

Jazyková úroveň A2 obsahuje celkově 112 textů, z nichž je 72 psaných ženami a 40 psaných muži. Z celkového počtu disponuje deminutivem pouze 38 textů, z toho 21 pochází od žen a 17 od mužů. Rozdělení dle pohlaví je zde téměř vyrovnané, ale co

se týká výskytu deminutiva v textu, tak to činí o polovinu méně než textů bez deminutiv. Více deminutiv v jednom textu obsahuje 20 exemplářů, což je polovina z celkového počtu 40 textů s tímto zaměřením. Týká se to především textů, kde je tématem popis obrázku rodiny u moře, dále také popis rodiny na hřišti a v neposlední řadě 2 texty zaměřené na téma pozvání přátel na oslavu narozenin. Převážná část studentů pochází z Ruska nebo z neurčené země, ostatní národnosti jsou obsazené jen několika studenty, nepřesáhnou hranici 10.

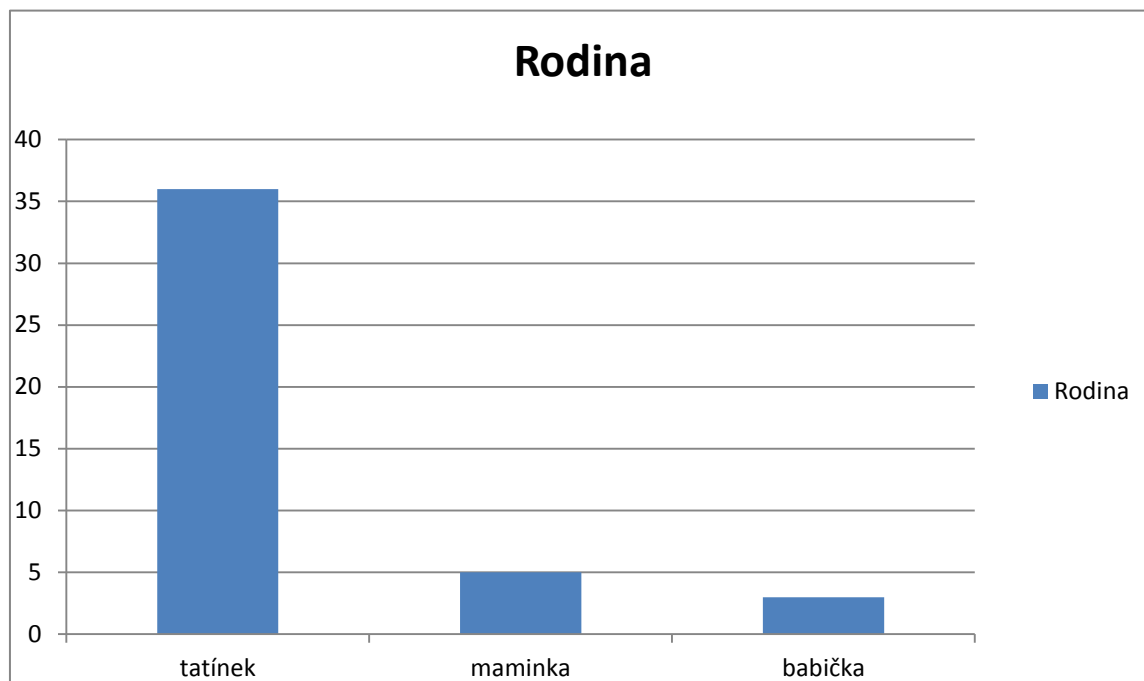
V jazykové úrovni A2 se vyskytují převážně deminutiva rodinných příslušníků, celkem 44x a hned poté různá deminutiva v počtu 34, která jsou pojmenovaná jako **věci**. V této úrovni se objevují také 4 vlastní jména v deminutivní formě, a to *Kateřinka*, *Bobík*, *Honzík* a *Jůlinka*. Vedle toho se zde vyskytuje pouze jedno adverbium s názvem *trošku*.

Graf č. 10 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni A2

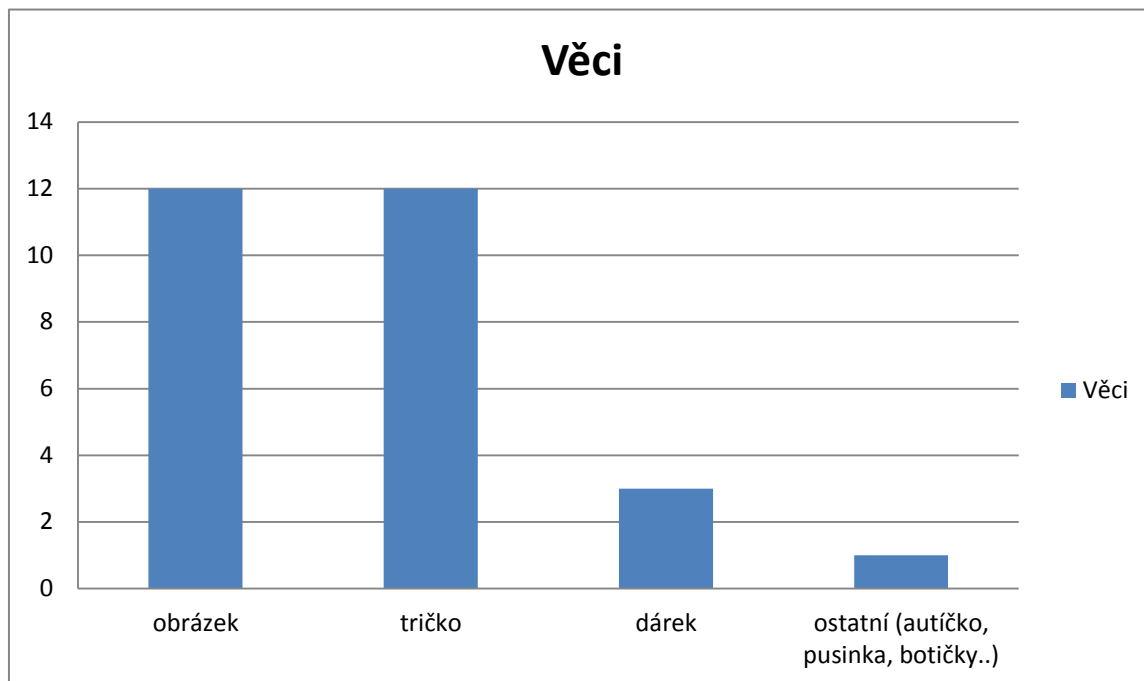
V předešlém grafu č. 10 jsou deminutiva rozdělena jen obecně do čtyř skupin, v dalších dvou grafech se nejpočetnější dvě skupiny dělí podle užitých konkrétních deminutiv. Jednou ze skupin je **rodina**, kdy studenti jazykové úrovně A2 překvapivě častěji použili deminutivum *tatínek* než *maminka*, a to o více než 5x. Přitom by se mohlo očekávat, že právě *maminka* bude na prvním místě, jelikož je to ze života známé, že matka je pro člověka důležitější, více se na ni obrací. Při studiu se cizinci učí oba rodinné příslušníky současně, ale i tak je taková převaha deminutiva *tatínek* pozoruhodná. Na druhé straně použití prarodičů v deminutivním stavu není tak časté,

což je patrné i z grafu, ale vedle substantiva *babička* se opozitum *dědeček* v textech nevyskytuje ani v jediném případě.

Graf č. 11 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykové úrovni A2

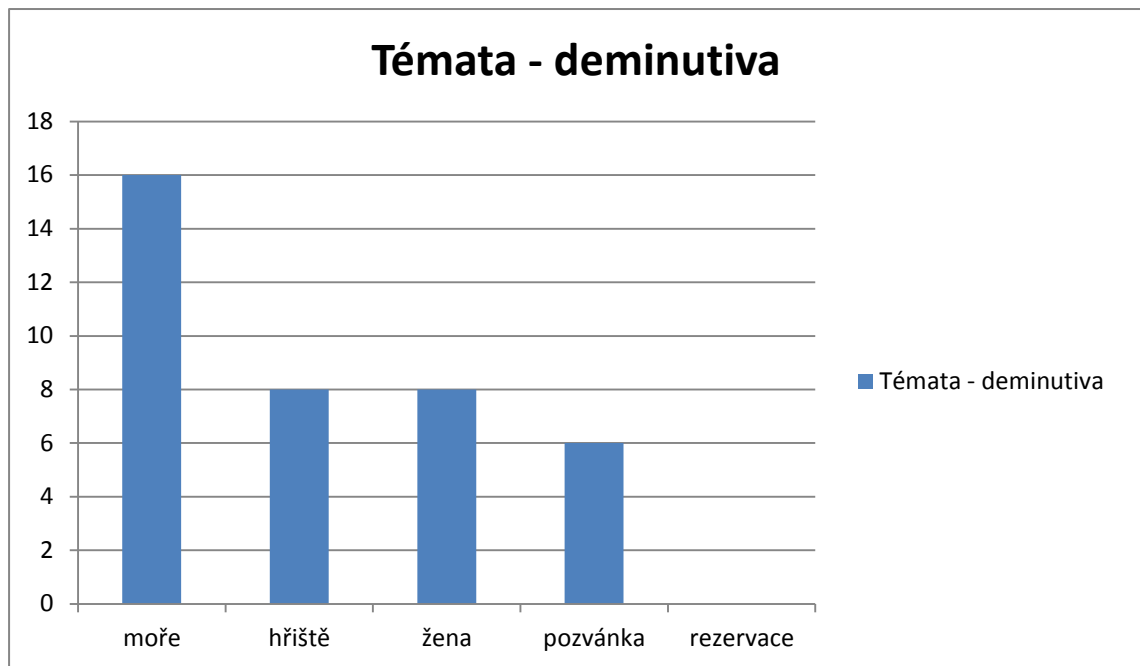
Graf č. 12 se věnuje rozdělení věcí do tří oblastí, dle počtu výskytu jednotlivých deminutiv. Mezi nejčastější deminutiva z řady věcí patří *obrázek* a formální deminutivum *tričko*. *Tričko* není pravým deminutivem, pouze má formální stránku deminutiv. Je ale nejčastěji používané substantivum, za což v první řadě může téma prací, jelikož jedním z nich byl popis obrázku. Úroveň A2 se soustředí při popisu na jednoduché věci, mezi které patří i oblečení postav. To je i odpověď na druhé nejčastější deminutivum *obrázek*. Pokud název tématu zní popis obrázku, studenti toto substantivum použijí automaticky i ve svých textech. Také je to jedno z prvních slov, se kterými se při výuce setkají. Další deminutiva z kategorie **věci** již nejsou v tak častém výskytu. Formální deminutivum *dárek* se v textech nachází pouze 3x, vždy ve spojitosti s tématem pozvání na oslavu. Všechna ostatní se objevují pouze po jednom exempláři, není tedy nutné je uvádět do grafu jednotlivě. Patří mezi ně *autíčko*, *botičky*, *slunéčko* a formální deminutiva *schůzka*, *hodinky*, *pusinka* a *knížka*.

Graf č. 12 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni A2

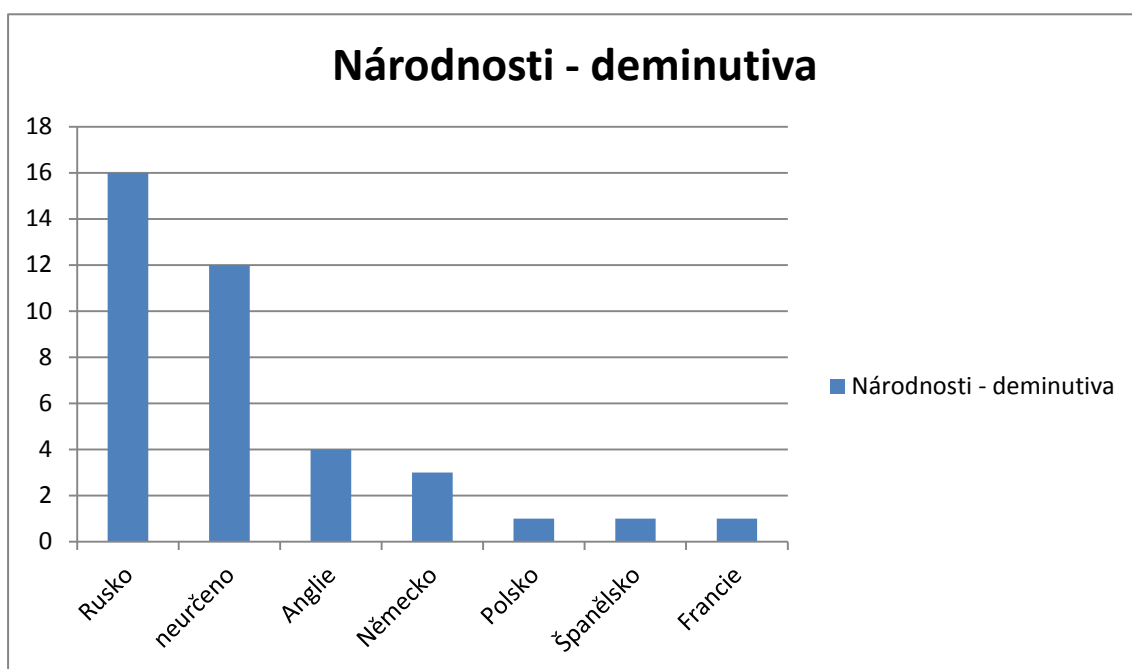
Deminutiva vlastních jmen a adverbíí do zvláštních grafů nerozdělujeme, jelikož se vyskytují v zanedbatelném množství.

V této jazykové úrovni studenti využili 5 témat, kterými byly: popis obrázku s rodinou u moře či na hřišti, pozvánka na oslavu, rezervace v hotelu a popis ženy. Témata byla rozdělena téměř stejnoměrně, nejvíce studentů si vybralo téma pozvánky na oslavu a nejméně popis ženy. Co se týká použití deminutiv, tak ta se nejvíce objevovala u tématu popisu obrázku rodiny u moře, jelikož zde mohli použít zdobněliny rodinných příslušníků, nebo i v samotném úvodu, kdy napsali, že na obrázku je... Už tím použili deminutivum. V tomto případě také velmi často využili opakování, zejména u deminutiva *tatínek*. Ostatní témata byla zastoupena 6 nebo 8 texty s deminutivy a u tématu rezervace v hotelu nebylo použito deminutivum žádné.

Graf č. 13 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni A2

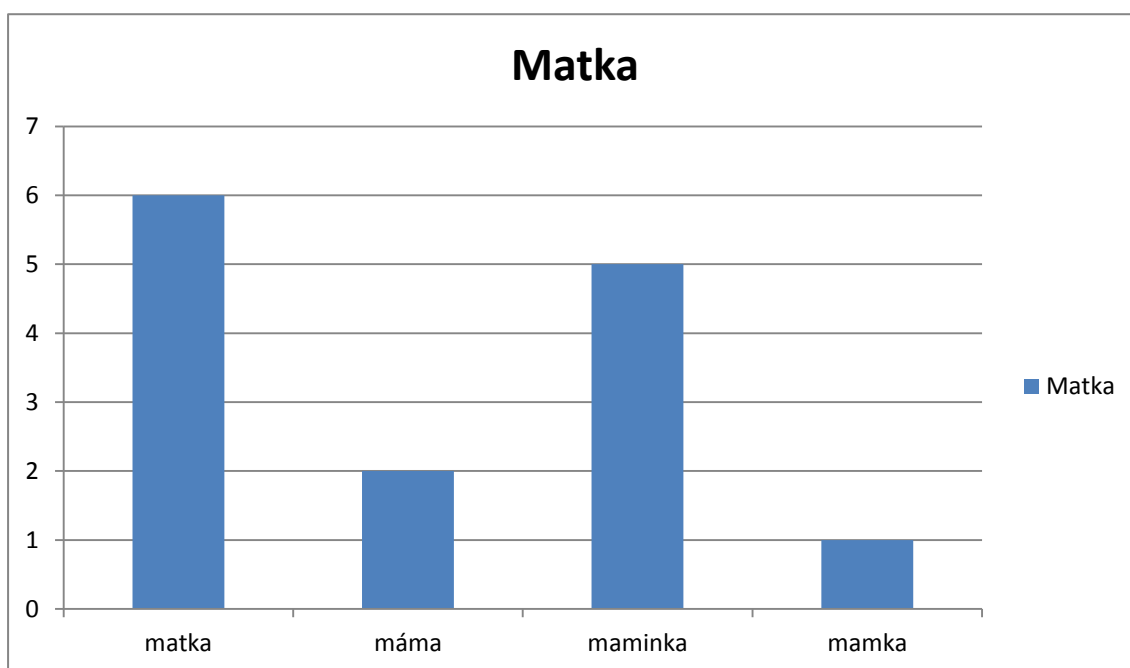
V jazykové úrovni A2 se vyskytují všechny národnosti, které byly vyjmenovány výše, kromě Slovenska. Nejvyšší počet studentů pochází z Ruska, následovaný studenty z nepojmenovaných zemí a naopak nejméně je zastoupeno Polsko se 4 ženami. Tomu odpovídá i výskyt deminutiv, kdy nejvíce jich bylo použito ruskými studenty a studenty ze zemí, které nebyly pojmenovány. Ostatní země měly zastoupení pouze nepatrné, v rozmezí 1 deminutiva až 4 deminutiv. Nejméně jich bylo použito studenty ze Španělska, Polska a Francie. Nejvíce deminutiv se vyskytuje v textech ruských studentů. Ale to je spíše dáno tím, že ruská národnost je v této jazykové úrovni zastoupena nejvíce. U druhé nejvíce zastoupené skupiny, jak počtem textů, tak výskytem deminutiv, není možné určit, z jakých zemí studenti pocházejí, až na výjimky, kdy je v textu naznačena jejich národnost, tudíž nelze posoudit, zda jsou jazykově příbuzní, nebo naopak mají zcela odlišnou strukturu jazyka.

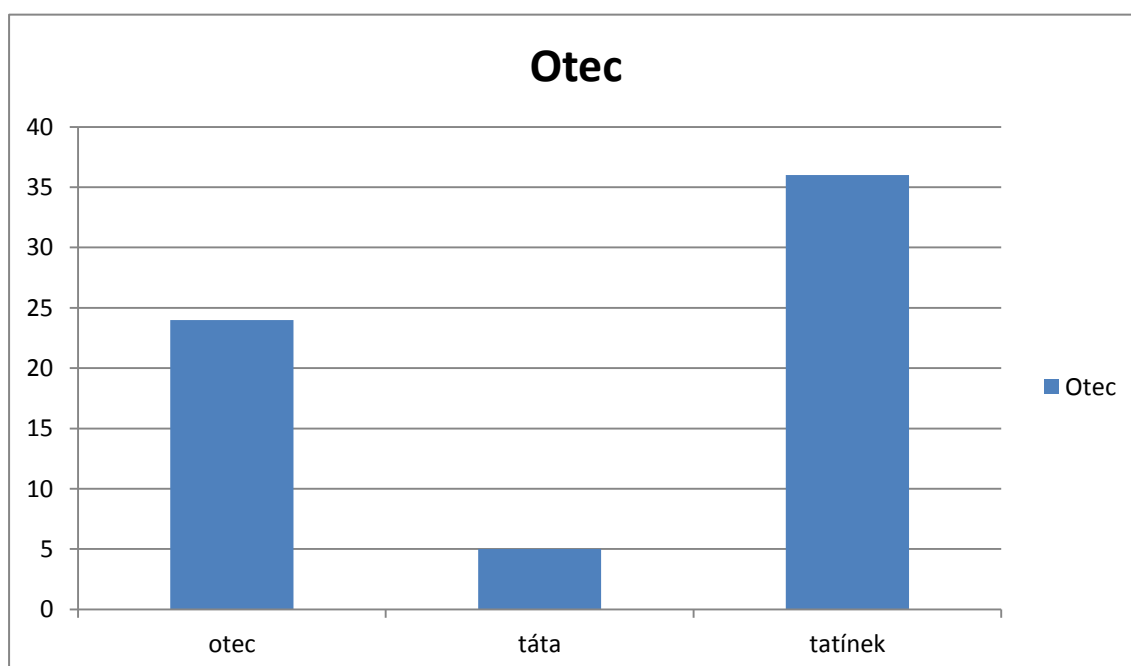
Graf č. 14 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni A2

V posledním grafu jazykové úrovně A2 dochází k porovnání pojmenování jednotlivých rodinných příslušníků v deminutivním a nedeminutivním tvaru. V této úrovni porovnáváme slova *maminka*, *tatínek* a *babička* s jejich nedeminutivní formou. Další rodinní příslušníci se vyskytují pouze v základním, tj. nedeminutivním tvaru. Deminutivum *maminka* se zde vyskytuje 5x, základní spisovný tvar *matka* 6x, ale lze tu také najít 2 příklady slova *máma* a jednou další deminutivní tvar *mamka*. Více zastoupení má deminutivum *tatínek*, celkem 36x, i když velmi často zde dochází k použití tohoto deminutiva vícekrát v jednom textu, kdy to může činit až 5 opakování, takže ve výsledku se toto deminutivum objevuje ve 13 textech s vyšším počtem opakování. Spisovný formální tvar *otec* se zde vyskytuje ve 24 příkladech, používanější tvar *táta* pouze v 5. U deminutiva *babička* se žádná jiná forma slova nevyskytuje, jelikož žádná další není ani spisovná, ani příliš frekventovaná u samotných rodilých mluvčích.

Další slova jako *syn*, *dcera*, *bratr* nebo *sestra* jsou použita pouze v tomto tvaru. *Syn* celkem 37x, *dcera* 16x, *sestra* 2x a *bratr* 4x. Vyšší výskyt u slov *syn* a *dcera* je dán především tématem popisu obrázku, na kterém zřejmě byla vyobrazena rodina. Studenti se učí jako první rodinné vztahy rodiče a děti, proto další vztah mezi dětmi navzájem již není tak častý při úvodním popisu.

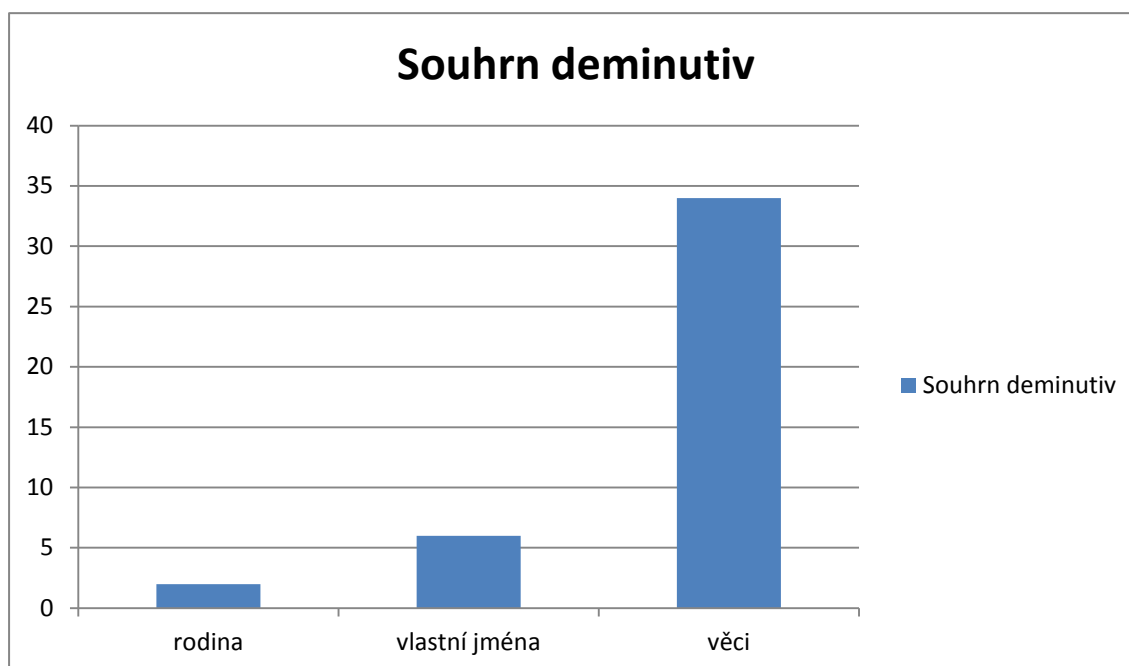
Graf č. 15 – Slovní varianty od slova matka

Graf č. 16 – Slovní varianty od slova otec

1.6.2 Jazyková úroveň B1

Jazyková úroveň B1 disponuje 142 texty, z nichž 70 napsaly ženy, a 72 napsali muži. Ze 142 textů se pouze v 27 z nich vyskytuje deminutivum. To je více než 5x méně. Může to být dáno tématy, kterými byl e-mail nebo dopis, kam se většinou mnoho deminutiv nepíše, dalším aspektem může být vyšší znalost jazyka a tím pádem užití většího množství různých lexémů. Z 27 textů obsahujících deminutivum bylo 17 napsaných ženami a 10 muži. I v tomto případě je to vcelku vyrovnané. Co se týká národností, tak zde výrazně převyšuje Německo se 127 studenty, ostatní země mají minimální zastoupení. Španělsko, Slovensko a Francie se zde vůbec nevyskytují. V případě užití více deminutiv v jednom textu k tomu v této úrovni dochází pouze v 5 případech. Je to nejméně ze všech tří zkoumaných jazykových úrovní. Jedná se o formální deminutiva *dárek*, *lístek*, *stránka*, *novinka*.

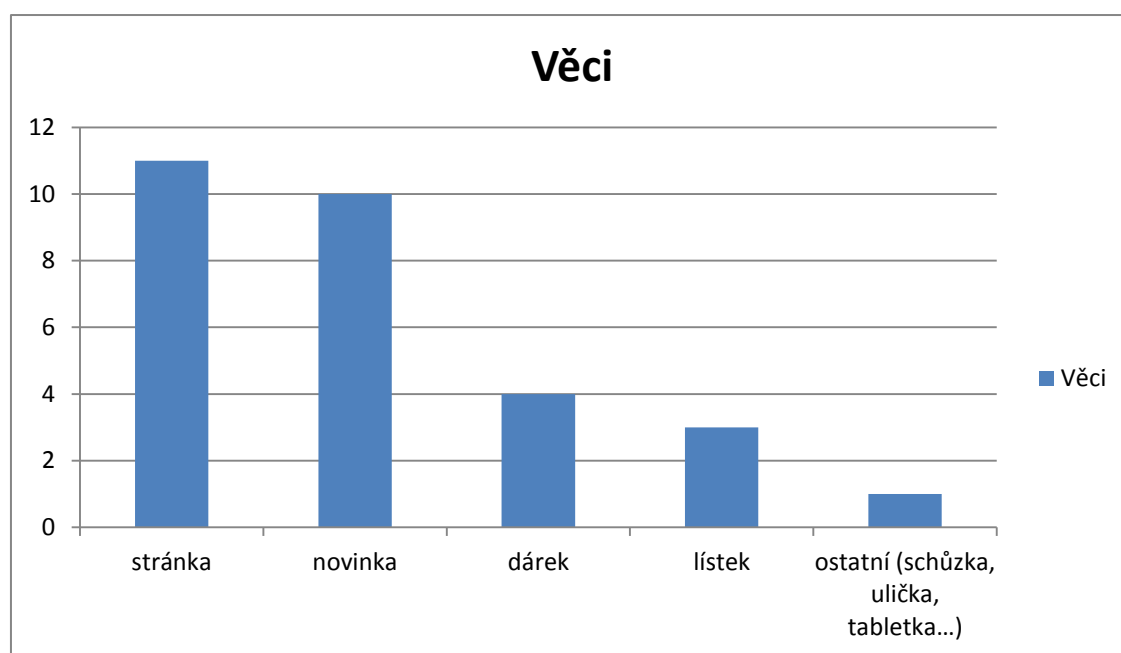
Graf č. 17 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni B1

V této úrovni není dominantní skupinou deminutiv **rodina**, ale **věci**. Rodinní příslušníci se zde vyskytují jen ve dvou případech, z toho jednou *maminka* a jednou *tatínek*, *babička* zde obsazená není. Nijak vysoké číslo není ani u nedeminutivních forem těchto slov, *matka* se zde vyskytuje pouze 2x a *otec* nebo *táta* ani v jediném případě. Dalšími rodinnými lexémy bez deminutivní formy jsou *bratr* a *sestra*, kdy u *bratra* se jedná o 3 případy a u *sestry* o 2.

Oproti předešlé jazykové úrovni se v této objevují deminutivní tvary vlastních jmen o 2 více, ale je to nárůst zcela nepatrný. Patří mezi ně jména *Milenka*, *Alenka*,

Tomášek, Káťa, Janka a Pěťa. Dalo by se očekávat, že zde bude více zdvojnásobení adverbii, ale není tomu tak, nevyskytuje se zde ani jediná. To, že se rodinní příslušníci odsunuli do pozadí, je dáno nejen vyšší jazykovou úrovní, ale také výběrem témat. Zde to bylo převážně téma e-mailu kamarádovi/kamarádce, kde se mělo sdělit, co je nového a zeptat se na informace o kurzu cizího jazyka či odpovědět na pozvání na oslavu narozenin.

V tomto případě není nutné rozdělovat deminutiva rodiny a vlastních jmen do zvláštních grafů, zbývá tedy jen skupina **věci**. Mezi nimi se, vzhledem k tématu, nejčastěji objevují formální deminutiva *novinka* a *stránka*. Již méně je tomu v případě dalších dvou formálních deminutiv *lístek* a *dárek*. Neformální deminutiva – *tabletky*, *ulička* a formální deminutiva *mailík*, *linka*, jsou pouze po jednom exempláři, u formálního deminutiva *schůzky* to jsou dva. Je zcela zbytečné je v grafu vypisovat, patří tedy do skupiny ostatní.

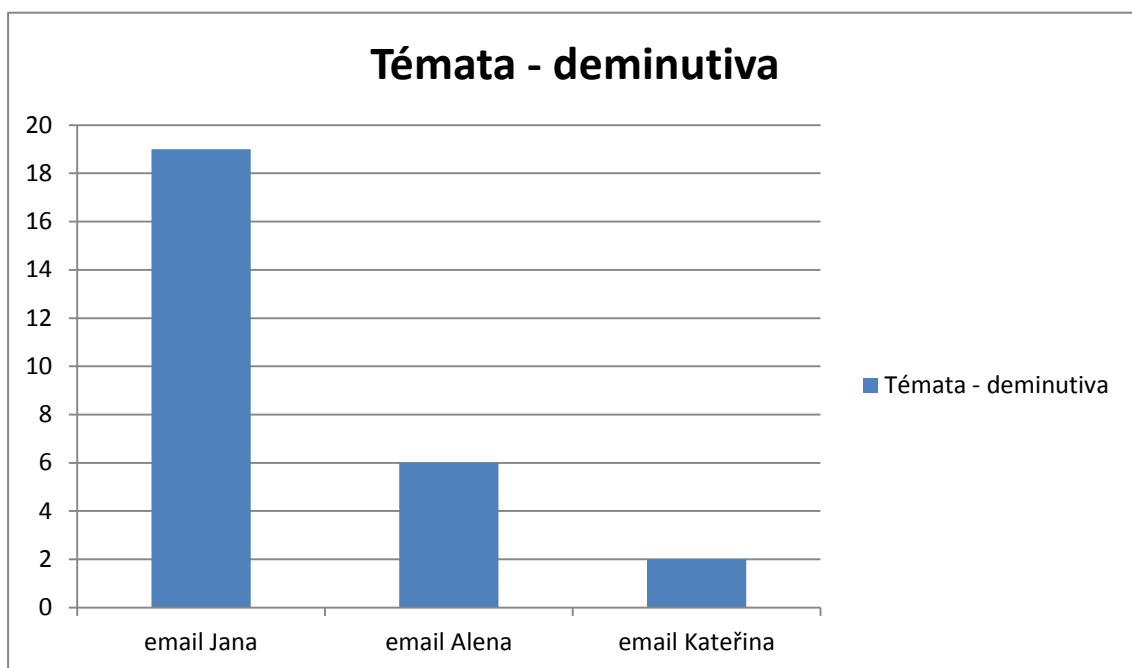

Graf č. 18 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni B1

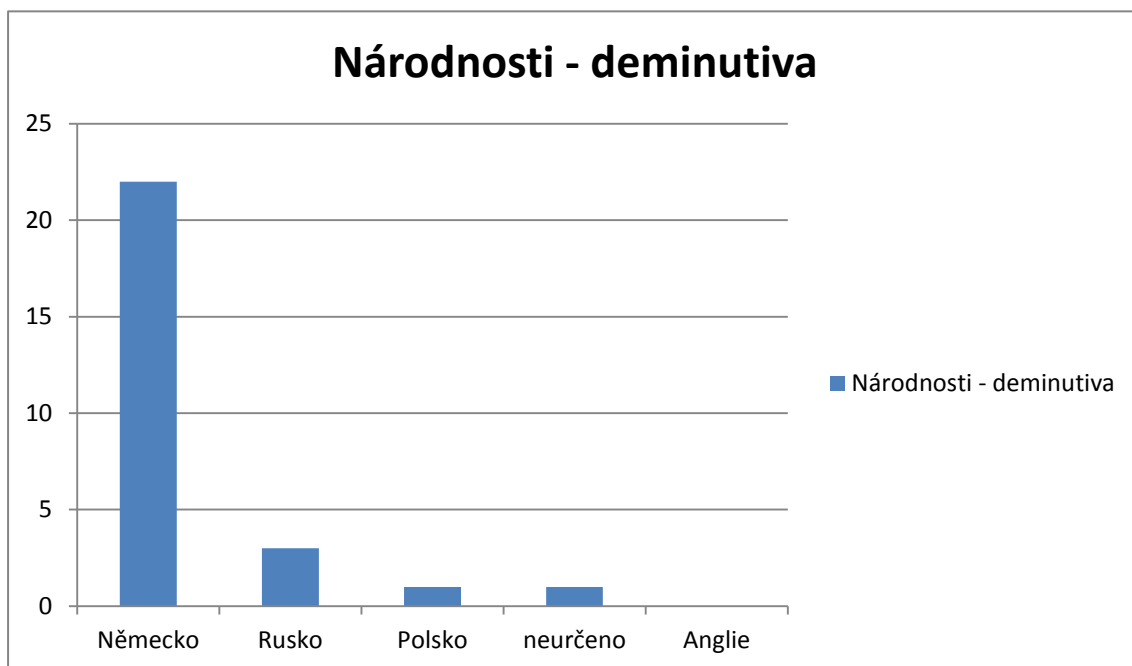
V této jazykové úrovni se vyskytuje nejméně témat ze všech úrovní. Jsou to pouze 3 neformální e-maily kamarádce, vždy s jiným jménem a s jinou tematikou. E-mail osobě se jménem Jana obsahuje informace o schůzce, která je čeká, a dotaz ohledně dárku, v e-mailu Kateřině se studenti dotazují na kurz češtiny a v posledním tématu se jedná o e-mail Aleně, kdy se domlouvají na návštěvě a požadují zakoupení české gramatiky. Nejvíce deminutiv se vyskytuje v e-mailech Janě, a to celkem 19x, dále Aleně 6x a Kateřině pouze 2x. To, že se objevuje nejvíce deminutiv v e-mailech

Janě, nekoresponduje s faktem, že nejvíce textů této úrovně je věnováno e-mailům Aleně. Oproti tomu e-mailů Janě je o polovinu méně. Oba typy e-mailů se sice věnují návštěvě kamarádky, ale u Aleny je druhým podtématem dotaz ohledně kurzu češtiny, kdežto u Jany je to otázka ohledně dárku kamarádce, což je důvodem, proč obsahují e-maily Janě deminutiva častěji, jelikož vždy použijí v dotazu formální deminutivum *dárek*. Toto deminutivum nemá nejvyšší zastoupení v této úrovni, to patří dalším formálním deminutivům *stránka* a *novinka*, což souvisí s dotazováním na webové stránky kurzů češtiny a zjišťováním, co je nového u dané kamarádky.

Graf č. 19 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni B1

Graf č. 20 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni B1

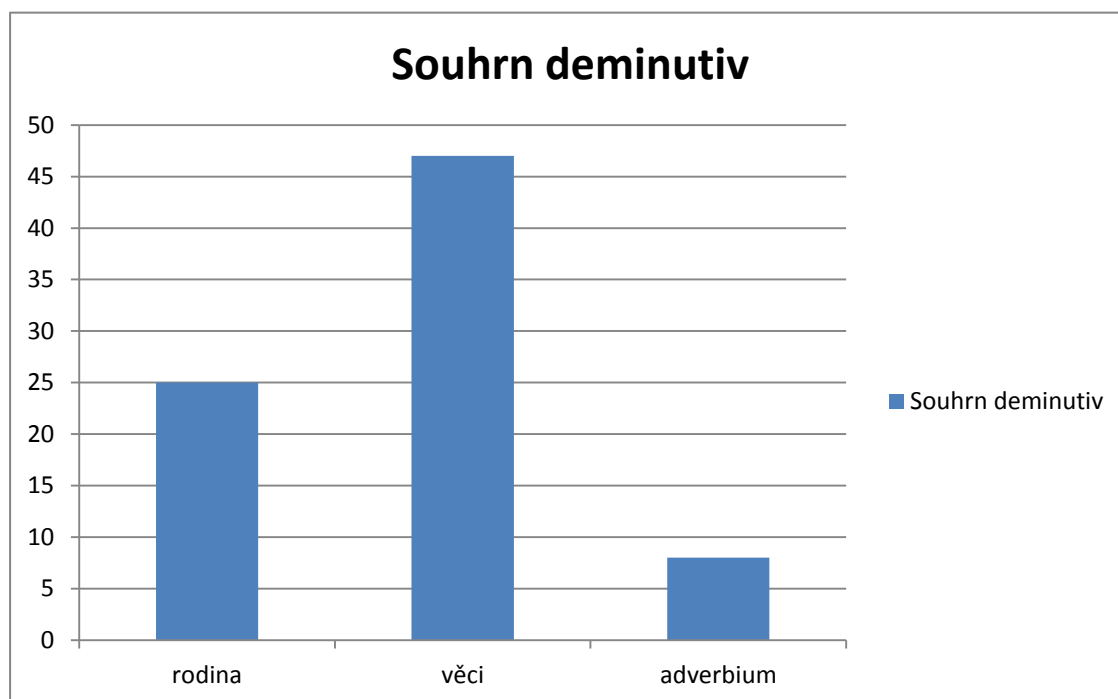
Co se týká využití deminutiv dle jednotlivých národností v této jazykové úrovni, jsou nejvíce používána u studentů z Německa, což vyplývá z toho, že celkově tato úroveň je zastoupena převážně touto zemí. Ostatní národnosti, Polsko, Anglie, Rusko a neurčené země, mají minimální účast, žádná z nich nepřekročí 10 studentů, kdežto Německo jich zaujímá 127. Tato jazyková úroveň je jediná, která má nejmenší počet zúčastněných zemí. Nevyskytuje se zde Španělsko, Francie ani Slovensko. Deminutivum je použito celkem 27krát, z toho 22krát studenty z Německa, dále 3krát z Ruska a po jednom z Polska a z neurčených zemí, Anglie nedisponuje žádným deminutivem.

1.6.3 Jazyková úroveň B2

Jazyková úroveň B2 obsahuje největší množství textů, a to konkrétně 187, ale pouze v 52 textech, z nichž 35 bylo napsáno ženami a 17 muži, se vyskytují deminutiva. Ženy jsou v této úrovni ve velké převaze, jelikož z celkového počtu 187 textů je 116 z nich napsáno ženami a 71 muži. Oproti předešlé úrovni není v této jedna dominující národnost. Nejvíce je zastoupeno Rusko a země bez určení, trochu více má také Polsko, v ostatních je vždy několik málo studentů. Dominující Německo z úrovně B1 je zde pouze s 8 studenty. Poprvé se také setkáváme se slovenskou národností, která v předešlých dvou jazykových úrovních zcela chyběla. Je to pochopitelné, jelikož je

slovenština příbuzný a velmi podobný jazyk češtině, studenti ji ovládají bez větších problémů, tudíž mohou absolvovat rovnou úroveň B2. Co se týká textů s více deminutivy, těch je zde 15.

Tato úroveň je nejzkušenější, ovládá jazyk nejvíce ze všech zkoumaných úrovní, proto by zde mělo být nejvíce rozmanitých deminutiv. Vrací se zpět skupina **rodina**, která se v úrovni B1 téměř nevyskytovala. Ale naopak je to jediná úroveň, kde se neobjevuje ani jedno vlastní jméno v deminutivním tvaru. Co se týká adverbíí, tak těch je zde 8 exemplářů ve 4 různých podobách, což je nejvíce ze všech. Jelikož tématy této úrovně byly různé české frazémy, tak tomu odpovídají i deminutiva ze skupiny **věci**, která je nejen nejpočetnější, ale také nejobsáhlejší co se druhů týká. Ale celkově se v této úrovni vyskytuje nejméně exemplářů u nejpočetnějších deminutiv ze všech úrovní. Jelikož je to nejzkušenější úroveň, má větší znalosti i v deminutivech a umí je používat v různých substantivech. Neupíná se na opakování určité skupiny deminutiv.

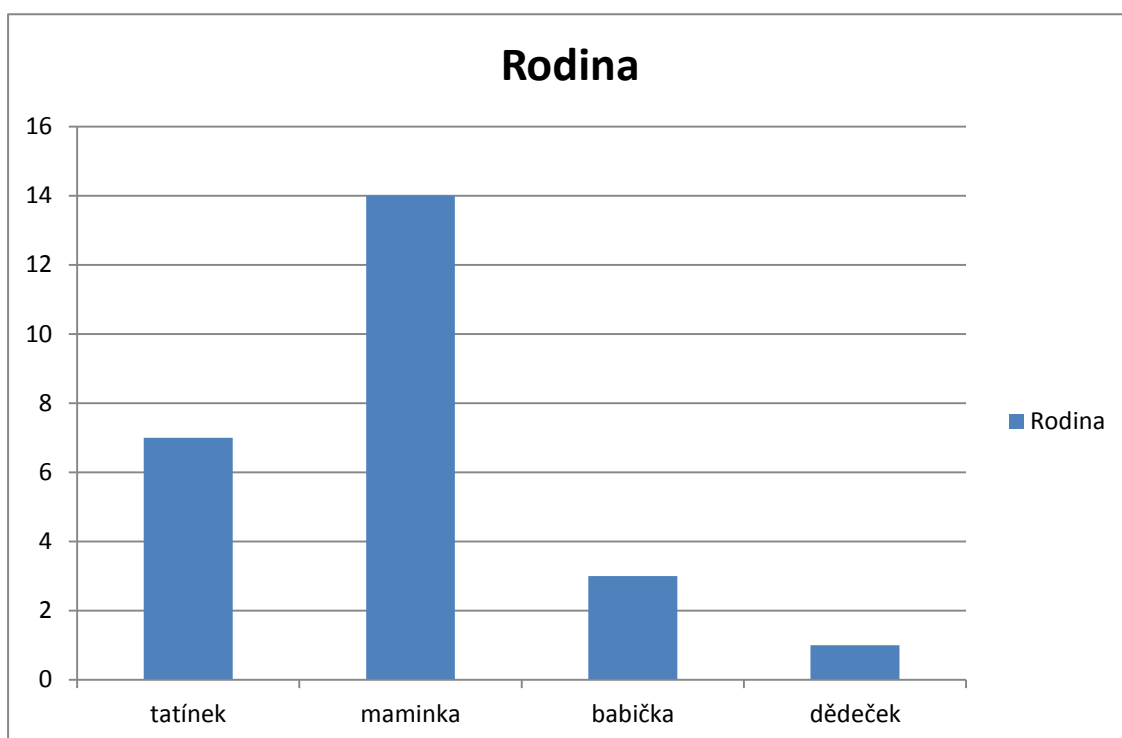

Graf č. 21 – Rozdělení deminutiv v jazykové úrovni B2

Co se týká skupiny adverbíí, tak i když je nejpočetnější ze všech úrovní, není nutné ji podrobně rozebírat ve vlastním grafu. Objevují se zde deminutivní adverbia *trošku*, které je zastoupené 3 případy, stejně jako adverbium od *malička*. Ostatní dvě adverbia *malinko* a nespisovné od *malinka* se vyskytují jen jednou.

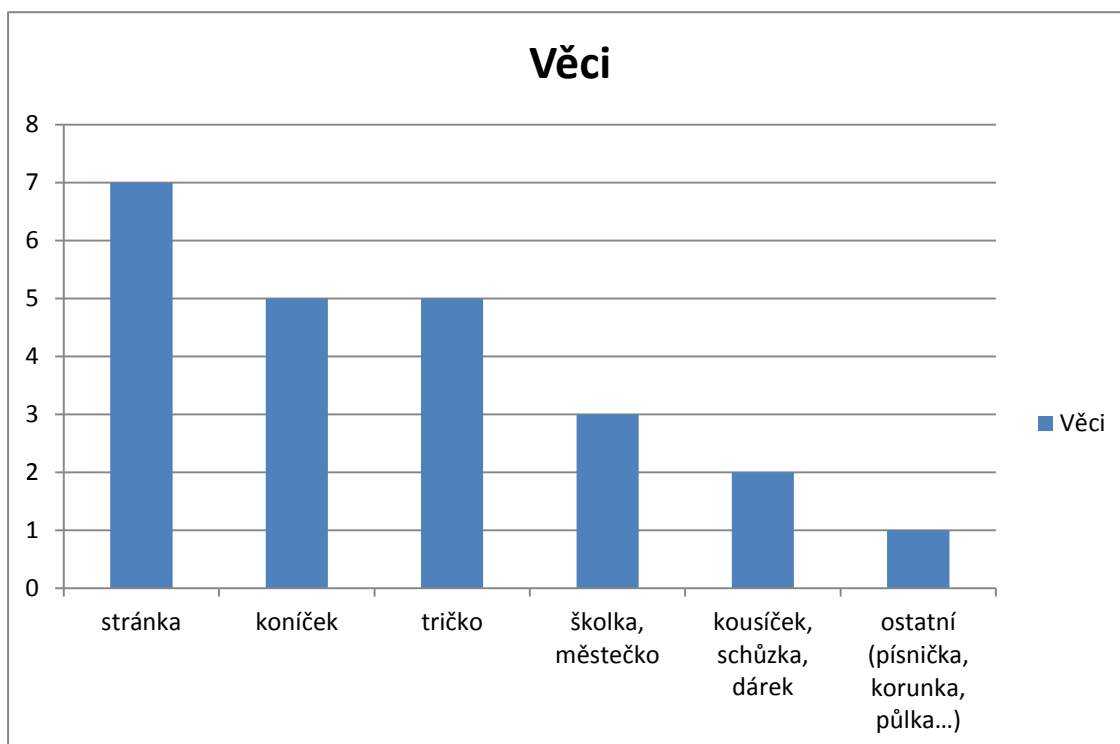
Pojmenování členů rodiny zahrnuje všechny 4 základní členy, *maminku*, *tatínka*, *babičku* i *dědečka*, což nebylo v žádné z předešlých úrovní. Je zajímavé, že zde je

nejčastěji užito deminutivum *maminka*, na rozdíl od jazykové úrovně A2, kde tomu byl *tatínek*. *Maminku* studenti užili 14x, *tatínka* 7x, *babičku* 3x a *dědeček* byl použit jednou. Nedeminutivní formy rodinných příslušníků nejsou nijak početně významné. *Matka* má zastoupení v 5 případech a základní tvar od slova *tatínek* zde použit není. Dalšími rodinnými příslušníky bez deminutivní formy jsou *syn* s 8 výskyty, *sestra* se 2 a *bratr* i *dcera* pouze s jedním výskytem. Ani v tomto případě, stejně jako v úrovni B1, není potřeba tvorba grafu pro porovnání deminutivní a nedeminutivní formy slova. Do grafu se zaznamenají pouze jednotlivá deminutiva rodinných příslušníků a jejich počet.

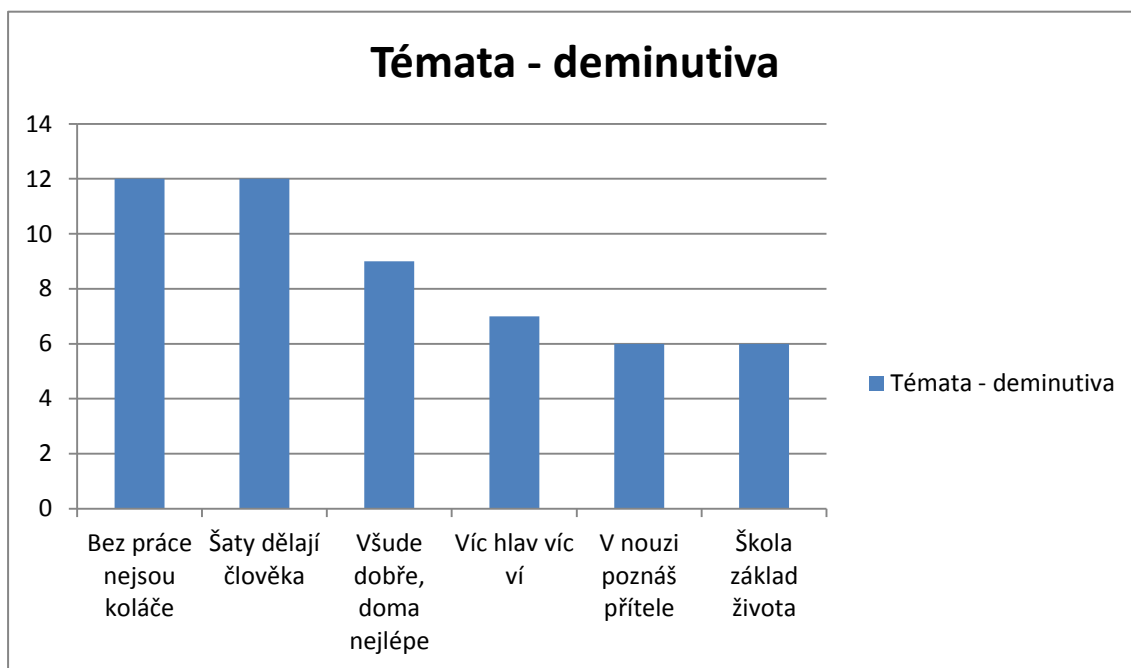
Graf č. 22 – Deminutiva rodinných příslušníků v jazykové úrovni B2

V kategorii **věci** se celkem vyskytuje 47 deminutiv. Žádné z nich není obsaženo ve větší míře, nejvyšší počet má formální deminutivum *stránka* se 7 výskyty, což je nejméně ze všech úrovní. S 5 exempláři se zde objevují formální deminutiva *koniček* (aktivita) a *tričko*. Ostatní nepřesahují 3 výskyty, jedná se o neformální deminutiva *písnička*, *korunka*, *žebříček*, *chvilíčka*, *zvířátka*, *městečko*, *planetka*, *kousíček*, *koláček*, *stolek* a formální deminutiva *dárek*, *hodinky*, *školka*, *půlka*, *kousek*, *knížka*, *jidelniček*, *zlomek*, *schůzka*, *žabky* (boty).

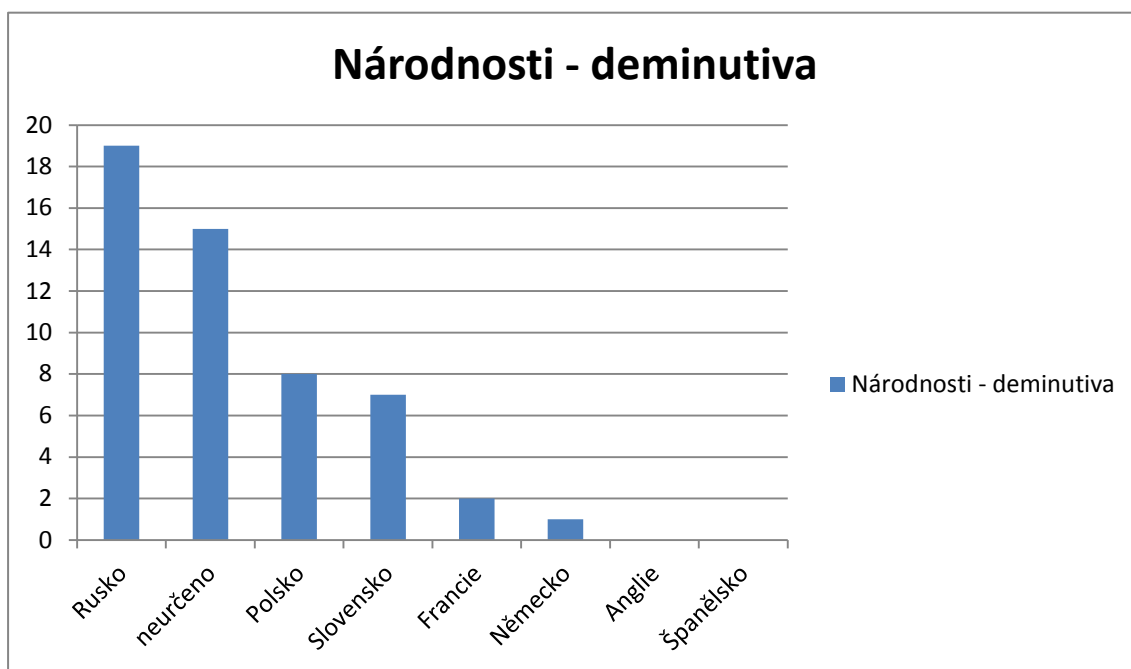
Graf č. 23 – Deminutiva z oblasti věci v jazykové úrovni B2

Jak již bylo řečeno výše, v této jazykové úrovni byly tématem, na která měli studenti písemně reagovat, české frazémy. Celkem jich bylo využito 6, „*V nouzi poznáš přítele*“, „*Škola – základ života*“, „*Všude dobře, doma nejlépe*“, „*Šaty dělají člověka*“, „*Bez práce nejsou koláče*“ a „*Víc hlav – víc ví*“. Téměř všechna přísloví byla použita stejnoměrně, okolo 30 studentů na jeden frazém. O pár více se jich vyskytuje u přísloví „*Šaty dělají člověka*“ a „*Bez práce nejsou koláče*“. Naopak nejméně byla použita v přísloví „*V nouzi poznáš přítele*“ a „*Škola základ života*“. To samé odpovídá i při počtu deminutiv, jak nejvíce, tak nejméně deminutiv se objevuje ve stejných příslovích. Nejvíce jich je 12 a nejméně 6. Ale ani ostatní přísloví na tom nejsou s deminutivy o tolik hůře. V přísloví „*Bez práce nejsou koláče*“ se vyskytují nejvíce deminutiva rodinných příslušníků, ale je zajímavé, že u dalšího přísloví „*Všude dobře, doma nejlépe*“ jich je méně, i když by se mohlo očekávat, že právě v tomto frazému budou tato deminutiva převládat. V přísloví „*Šaty dělají člověka*“ je použito několikrát lexikum *tričko*, které je pouze formálním deminutivem, ale celkově se do analýzy deminutiv zahrnuje.

Graf č. 24 – Počet deminutiv z hlediska témat v jazykové úrovni B2

Jazyková úroveň B2 je jedinou ze zkoumaných úrovní, kde se vyskytuje všech 8 národností, včetně Slovenska, které v ostatních dvou úrovních nebylo, jelikož je tolik příbuzným jazykem k češtině, proto se v nižších úrovních nevyskytuje. Nejvíce jsou zastoupeny země Rusko, neurčené země a Polsko. Rusko zaujímá 62 studentů, neurčené země 51 a Polsko pouze 31, ale i tak patří mezi více obsazené, protože ostatní země mají zastoupení v rozmezí 1 až 15 studentů. Použití deminutiv v této jazykové úrovni není nijak velké množství, celkem 52 textů, nejvíce se jich vyskytuje u rusky mluvících studentů v počtu 19 a u studentů z neurčených zemí s 15 texty, ve kterých je použito deminutivum. Třetí nejpočetnější Polsko zaujímá i v užití deminutiv toto místo s 8 texty. Hned za ním se nachází nově přibylé Slovensko se 7 texty a následující Francie a Německo mají rozmezí pouze 1 až 2 texty. Španělsko a Anglie nedisponují žádným deminutivem, což může být dané tím, že právě tyto dvě země patří k nejméně zastoupeným národnostem této jazykové úrovně.

Graf č. 25 – Počet deminutiv z hlediska národností v jazykové úrovni B2

1.7 Shrnutí

V kapitole 1.6. jsou představeny analýzy studentských textů, kterých bylo celkem 441. Všechny texty se analyzovaly podle určitých hledisek, především z toho, zda se v nich vyskytuje deminutivum či nikoliv. Pouze 33% textů obsahuje jedno či více deminutiv. Téměř o polovinu více studentů bylo žen, které převládaly i v jednotlivých jazykových úrovních, kromě jazykové úrovně B1, kde bylo více mužů, ale pouze o 2. Ve všeobecné rovině se také sečetly texty jednotlivých jazykových úrovní, kdy nejvíce se jich napočítalo v jazykové úrovni B2 a nejméně v A2. Z tohoto rozdělení se dále analyzovalo, kolik která úroveň obsahuje deminutiv, z čehož vyplynulo, že nejvíce deminutiv je použito v jazykové úrovni B2 a nejméně v B1, což neodpovídá celkovému počtu textů, jelikož nejméně textů obsahuje jazyková úroveň A2, ale v ní se deminutiv vyskytuje o něco více. Je to dáno i tím, že v této nejnižší úrovni se deminutiva opakují, a vyskytuje se tak více deminutiv v jednom textu. Tím se počet zvyšuje. Nejpočetnějšími skupinami deminutiv byla kategorie **rodina** a **věci**. Jsou zde k vidění i deminutiva vlastních jmen nebo adverbí, ale nejsou v tak početném stavu, aby bylo nutné je více analyzovat v grafech. Deminutiva rodinných příslušníků nejvíce zaujímají jazykovou úroveň A2, což odpovídá znalostem studentů této úrovně, a nejméně úroveň B1, kde je to spíše dáno tématy, kterými bylo psaní e-mailů, kde není tak velká možnost pro použití deminutiv. V kategorii **věci** jsou deminutiva rozprostřena více rovnoměrně

než u **rodiny**. Sice jich je nejvíce v jazykové úrovni B2, ale není to nijak markantní rozdíl oproti dalším dvěma úrovním, které jsou na tom početně téměř stejně. Vyšší výskyt deminutiv v úrovni B2 je dán nejen vyššími jazykovými znalostmi studentů, a tím pádem také rozmanitější slovní zásobou, ale také tématy, kterými byly různé frazémy, v nichž je možnost většího lexikálního rozpětí, které se vztahuje i na deminutiva.

Posledním hlediskem, podle kterého byly texty rozděleny, byl původ studentů. Národností se zde vyskytlo 8, ale například Slovensko pouze v jazykové úrovni B2. Jazyková úroveň B1 obsahuje jen 5 národností. Celkově nejvíce studentů pochází z Německa, což se projevilo nejvýrazněji v jazykové úrovni B1, dále z Ruska a z neurčených zemí, kde není jasné, jaké národnosti studenti jsou. V některých případech je toto možné poznat přímo z textu, pokud studenti o své zemi píší, což se objevilo například u studentů z Vietnamu, Japonska či Bulharska. Není tedy možné zařadit je například pouze do asijských jazyků.

V dalších kapitolách se již analyzují jednotlivé jazykové úrovně. V každé úrovni se na začátku popisují základní údaje, které se v textech vyskytují – kolika texty daná úroveň disponuje, kolik je žen, mužů a textů bez deminutiv i s deminutivy, kolik textů obsahuje více deminutiv, jaké národnosti jsou studenti a s jakými tématy se v dané úrovni pracuje. Dále se pracuje s deminutivy, která se nejprve zhodnotí podle sémantického hlediska, a poté se rozdělí do jednotlivých kategorií, v nichž se analyzují již jednotlivá deminutiva. Rozlišuje se mezi deminutivy formálními a neformálními.

V jazykové úrovni A2 se nejvíce vyskytují deminutiva rodinných příslušníků, a to konkrétně deminutivum *tatínek*, a teprve poté věci, ve kterých převládají zdrobněliny *obrázek* a *tričko*, kdy *tričko* není pravým deminutivem. U jazykové úrovně B1 je tomu naopak, deminutiva věcí jsou ve velké převaze nad rodinnými příslušníky. Konkrétně se jedná o formální deminutiva *stránka* a *novinka*. I v jazykové úrovni B2 převládají deminutiva věcí a i zde jsou to nejčastěji formální deminutiva *stránka*, *tričko* a *koníček* (aktivita). Rodinní příslušníci jsou zde sice v menším počtu, ale například na rozdíl od úrovně A2, kde bylo nejvíce použitým deminutivem této kategorie *tatínek*, zde je to naopak *maminka*.

Vedle tohoto dělení deminutiv se v jednotlivých kategoriích analyzuje výskyt deminutiv dle témat či národností. Témata samozřejmě nelze porovnávat napříč úrovněmi, jelikož každá úroveň má svá témata. V jazykové úrovni A2 se nejvíce deminutiv vyskytuje u tématu popisu obrázku rodiny u moře. Zde se nejvíce používají

deminutiva rodinných příslušníků a zároveň se vyskytuje více deminutiv v jednom textu. V jazykové úrovni B1 se tématy staly e-maily kamarádkám. E-maily byly rozděleny do tří skupin, kdy každá skupina byla věnována určitému tématu. U jazykové úrovně B2 jsou tématy české frazémy, ze kterých bylo nejvíce deminutiv použito v příslovích „Šaty dělají člověka“ a „Bez práce nejsou koláče“. V obou frazémeh byla použita deminutiva převážně rodinných příslušníků a věcí, konkrétně oblečení.

Počet deminutiv rozdělených dle národností v každé jazykové úrovni odpovídá zemím, které jsou v dané úrovni zastoupeny nejvíce, a to Rusko, Německo a neurčené země. Rusko odpovídá především jazykovým úrovním A2 a B2, u B1 je tomu Německo. Rusko je slovanský jazyk, má tedy k češtině blíže než němčina, která patří mezi jazyky germánské. To ale není hlavním důvodem, proč je nejvíce deminutiv od rusky mluvících studentů ve dvou jazykových úrovních, jelikož zde převládá především hledisko celkového počtu textů z dané národnosti, a to u obou úrovní zastupuje právě Rusko. V celkové analýze národností vychází, že nejvíce zastoupenou zemí je Německo, ale do této analýzy spadají jak texty s deminutivy, tak bez nich.

Velmi zajímavou analýzou je porovnání deminutivní formy rodinných příslušníků s její formou nedeminutivní. Nejvíce těchto příkladů je možné vidět v jazykové úrovni A2, kde vedle velkého množství deminutivních příkladů je k dispozici mnoho i těch nedeminutivních. Nejvíce je to patrné u deminutiva *tatínek* a *maminka*. Vedle deminutiva *maminka* se v textech často vyskytuje i základní spisovný tvar *matka*, méně pak lexikum *máma*. To samé platí i u deminutiva *tatínek* a jeho protějšku *otec*. Je zajímavé, že studenti v některých případech použijí základní tvar slova a následně jeho deminutivní formu, a to často i v rámci jediného textu. Může to být snaha prokázat své jazykové znalosti a nepropadat stereotypnímu opakování. I když je tato úroveň nejméně jazyka znalá, dokáže již tyto rozdíly používat, jelikož téma rodina a její slovní zásoba patří k prvnímu učivu cizího jazyka. V dalších dvou vyšších úrovních není kontrast mezi těmito lexiky tak patrný, proto ani nevyžaduje zaznamenání do grafů. Je to dáno i tím, že již nejsou rodinní příslušníci použiti v tak vysoké míře, jako je tomu u jazykové úrovně A2.

Všechny jazykové úrovně disponují stejnými deminutivy, formálními i neformálními, ale zároveň každá úroveň má svá vlastní, která odpovídají znalostem a především tématům dané úrovně. Z výzkumu je patrné, že i když nejsou deminutiva používána v tak velké míře jako jiná slova, studenti je znají a umí využívat ve svých textech.

2 Analýza deminutiv v učebnici **Česky krok za krokem**

V kapitole 2 se zaměříme na prezentaci deminutiv v rámci učebnice češtiny pro cizince. Pro analýzu byla vybrána učebnice, která patří mezi nejznámější a nejužívanější. Nejedná se o komplexní analýzu prezentace deminutiv v učebnicích češtiny pro cizince, ale o analýzu, která by měla umožnit paralelní představu toho, zda užití deminutiv cizinci odpovídá tomu, jak jsou deminutiva prezentována v učebním materiálu.

Učebnicí zvolenou pro analýzu je *Česky krok za krokem L. Holé*.¹⁰ Učebnice má dva díly, první díl je určen pro jazykovou úroveň A1 – A2 a druhý pro úroveň B1. Kniha je dvojjazyčná, kdy gramatika, pravidla a názvy jsou vysvětleny v jazyce, kterému je určena. Těmi jazyky jsou angličtina, němčina, ukrajinština a ruština. V této bakalářské práci je použita učebnice pro rusky mluvící studenty.

2.1 **Česky krok za krokem 1**

Učebnice je rozdělena do 24 lekcí a obsahuje velké množství pomocného materiálu v podobě fotografií, obrázků a textů. Studenti se naučí nejen jazyk, ale také dostanou informace o České republice, jejích obyvatelích, tradicích, svátcích i kuchyni. *„Jednotlivé lekce jsou tvořené tak, aby systematicky rozvíjely všechny jazykové dovednosti. A to jak receptivní (čtení a poslech s porozuměním), tak produktivní (psaní a mluvení), přičemž důraz je kladen na schopnost dorozumět se a aktivně používat češtinu v praktickém životě.“*¹¹ Publikace je více zaměřená na práci s textem a cvičení i zadání jsou orientovaná na komunikaci. *„Gramatika je prezentována v přehledných tabulkách a pomocí srozumitelných schémat, obrázků a symbolů. Využívá se zde koncept deklinačních vzorů, které tvoří modelové věty a napomáhají tak osvojení*

---

¹⁰ HOLÁ, Lída. *Česky krok za krokem 1 = Češskij šag za šagom 1: A1-A2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2016. 204 stran. ISBN 978-80-7470-130-6.

HOLÁ, Lída, BOŘILOVÁ, Pavla a MALÁ, Zdena. *Česky krok za krokem 2 = Czech step by step 2 = Tschechisch Schritt für Schritt 2 = Češskij šag za šagom 2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2009-2016. 4 svazky. ISBN 978-80-86903-92-7.

¹¹ HOLÁ, Lída. *Česky krok za krokem 1*. In: *Czech step by step* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/publikace/publikace_cesky_krok_za_krokem_1a.html

českého deklinačního systému.“¹²

2.2 Česky krok za krokem 2

Druhý díl učebnice napsala Lída Holá ve spolupráci s Pavlou Bořilovou. Učebnice je věnována opakování látky z prvního dílu a především k rozšíření gramatiky a slovní zásoby. Kniha již není dvojjazyčná, jazykem je pouze čeština. Nachází se zde mnoho textů jak účelově vymyšlených k tématům, tak převzatých z české literatury. Je rozdělena do 20 kapitol, které jsou zaměřené na život v České republice. Na začátku celé knihy se nachází slovníček základních lingvistických termínů, zkratek, symbolů a piktogramů, které jsou v učebnici použity. Dále jsou zde popsány jednotlivé jazykové úrovně a shrnutí, co se studenti naučili na úrovni A1, A2 a co se naučí v této učebnici, aby dosáhli úrovně B1. Podobné shrnutí a naznačení nového probíhá na konci každé lekce. „*Učebnice systematicky rozvíjí všechny čtyři řečové dovednosti: čtení, poslech, mluvený a písemný projev. Vstupní texty se orientují na zajímavá témata ze všech oborů lidské činnosti, zatímco závěrečná část každé lekce, nazvaná Čeština pro každý den, přibližuje každodenní život v ČR.*“¹³

2.3 Výskyt deminutiv v učebnici Česky krok za krokem

Deminutiva, která se v učebnici vyskytují, by bylo možné rozdělit do tří skupin na deminutiva pravá, nepravá a nedeminutiva. Vysvětlení těchto názvů se nachází v kapitole 1.1, která je věnována pojmu *deminutivum*. V učebnici se vyskytují příklady všech tří skupin, ale v této bakalářské práci jsou zmiňována pravá (neformální) a nepravá (formální) deminutiva.

2.3.1 Deminutiva – 1. díl učebnice

V prvním díle učebnice pro jazykovou úroveň A1 – A2 se vyskytují především pravá deminutiva rodinných příslušníků *maminka*, *tatínek*, méně *babička* a *dědeček*. Ostatní rodinní příslušníci, *dcera*, *syn*, *bratr*, *sestra*, se v deminutivní formě nevyskytují, ale ve slovníčku jednotlivých rodinných příslušníků se vedle deminutivní formy *tatínek* nalézá i základové slovo *otec* a u *maminky matka*. V překladu do ruštiny

---

¹² HOLÁ, Lída. Česky krok za krokem 1. In: *Czech step by step* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/publikace/publikace_cesky_krok_za_krokem_1a.html

¹³ HOLÁ, Lída. Česky krok za krokem 2. In: *Czech step by step* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/publikace/publikace_cesky_krok_za_krokem_2.html

dochází u těchto deminutiv k chybě, jelikož ruský výklad překládá deminutivum *tatínek* jako *táta* (папа) a deminutivum *maminka* jako *máma* (мама). Správný překlad by měl být *папочка* (*tatínek*) a *мамочка* (*maminka*). Lexémy *matka* a *otec* se v učebnici také vyskytují, ale převažuje jejich deminutivní forma. Deminutiva *babička* a *dědeček* patří mezi pravá deminutiva, ale v současné češtině se mohou vyskytovat z funkčního hlediska jako slova základová, jelikož varianta *bába* a *dědek* je již zastaralá a dokonce hanlivá. Dle Českého národního korpusu SyD se více než z 80% používá v mluveném i psaném projevu varianta *babička* než *bába*, a oproti variantě *babka* je to více než 90%. U deminutiva *dědeček* je to v psaném projevu také více než 80%, ale v mluveném pouze necelých 60% oproti variantě *dědek*. Jinak je tomu u možnosti *děda*, kdy v mluveném projevu zaujímá tento lexém 80%, v psaném projevu je to pouze 40%.¹⁴

Dalšími používanějšími deminutivy jsou nepravá (formální) deminutiva *stránka*, *dárek*, *lístek* (jízdenka, jídelní), *schůzka* a *kousek*. Především v zadáních cvičení se vyskytují formální deminutiva *závorka*, *tabulka*, *háček*, *čárka* a neformální deminutivum *obrázek*. Již méně nebo ojediněle se vyskytují pravé (neformální) zdvojnásobky *kapesníček*, *ulička*, *stroměček* (vánoční), *stolek*, *botička*, *lžička*, *kousíček*, *Ježíšek*, *kafíčko*, *kávička*, *dortíček*, *mrkvička*, *vínečko*, *srdíčko*, *pivovárek*, *pivečko* a nepravé (formální) zdvojnásobky *vizitka*, *miminko*, *vajíčko*, *lednička*, *slovičko*, *chvilka*, *sklenička*, *skřivánek*, *chlebiček*, *hodinky*, *koniček* (aktivita), *rohlíček* (cukroví), *perníček*, *beránek* (pečený) *podtržítko*, *pomlčka*, *lomítko*, *jednička* (číslo jedna), *Můstek* (stanice metra), *knižka*, *kartička* (pojištění), *prášek*, *vláček*, *školka*, *večerníček*, *vidlička*, *ručičky* (slovní spojení zlaté české ručičky), *sluchátko*, *halenka*, *panenka*, *historika*, *jednotka*, *lahůdka*, *stánek*, *koutek*, *zahrádka*, *sklípek* (vinný), *novinka*. Vedle formálního deminutiva *novinka* se vyskytuje také základové slovo *novina*, které je použito ve smyslu číst nové zprávy na internetu. V tomto případě by bylo vhodnější ze sémantického hlediska použít deminutivum *novinka* („Čtu novinky na internetu“). V češtině se v tomto smyslu lexém *novina* nepoužívá. I podle Českého národního korpusu SyD se v psaném projevu vyskytuje deminutivum *novinka* více než z 90%, v mluveném je to více než 80%.¹⁵ V učebnici se často vyskytuje formální deminutivum *tričko*, které nepatří mezi pravá deminutiva, ale vzhledem k jeho mnohonásobnému

¹⁴ SyD. Český národní korpus [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://syd.korpus.cz/>

¹⁵ SyD. Český národní korpus [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://syd.korpus.cz/>

výskytu a především jeho pevnému zakotvení v češtině, kdy právě deminutivní forma se používá v mluveném i psaném projevu daleko více než varianta *triko*, je vhodné ho sem zařadit také.

V lekci, ve které se studenti seznamují s vybavením bytu, jsou u fotografií stolní *lampičky* a stolního *zrcátka* použita základová slova *lampa* a *zrcadlo*, ale v obou případech se jedná o sémanticky menší část nábytku. Bylo by tedy vhodnější použít názvy zdrobňující, *lampička* a *zrcátko*. Takto je nejen použit špatný popis, ale také nesprávné seznámení studentů s těmito českými lexémy.

Samotné vysvětlení deminutiv se v učebnici vyskytuje pouze ve formě malé tabulky, kde se pár větami popisuje v cizím jazyce, jak se zdrobňují jména i věci. K tomu jsou přidány příklady, např. „*Petr – Péťa – Petříček; Dáte si ještě pivečko?*“ (Holá, 2016, s. 195) Následuje cvičení, které je postavené na rozlišení laskavých slov a nadávek. Laskavá slova v sobě zahrnují i deminutiva, která se používají při důvěrném oslovení. Patří k nim *brouček, beruška, pusinka, kocourek, kočička, medvídek a miláček. Miláček, pusinka a beruška* nejsou pravými deminutivy.

Další zmínění o deminutivech se v učebnici nachází v lekci o zvířatech. Vedle základových slov se nachází tabulka s jejich deminutivními tvary. Jsou zde vybraná zvířata *prasátko, rybička, kočička, morčátko, kravička, pavouček, králíček, pejsek, želvička, opička a koníček*. K tomu se váže cvičení, kde je úkolem vyjmenovat ta deminutiva, která se mohou použít v oslovení lidí. Nachází se zde také tabulka, ve které jsou seřazené sufixy dle rodu deminutiv použitých u předešlých příkladů. Pro maskulinum to jsou sufixy *-ek, -eček, -áček, -íček*, pro femininum *-ka, -ička* a pro neutrum *-átko*. Dále se zde vyskytuje dvojí varianta pojmenování u obrázku akvarijní rybičky, kdy je v možnosti také základové slovo *ryba*, ale v tomto případě je vhodnější použít deminutivum *rybička*. Dalším formálním deminutivem v této lekci je *papoušek*. Je to zároveň i základové slovo, jelikož možná varianta *papouch* není spisovná.

Mezi deminutiva vyskytující se v učebnici patří také křestní jména *Eliška, František, Františka, Evička, Hanička, Tomášek, Petříček, Lucinka, Mareček*. V učebnici se vyskytují jména *Anna* a *Marie*, která se v češtině zdají být více využívána právě v deminutivní formě. Podle Českého národního korpusu SyD se varianta *Marie* v mluveném projevu vyskytuje více než 3x méně oproti deminutivní formě *Maruška*, ale v psaném projevu je tomu naopak, téměř 100% se využívá

základové slovo *Marie*.¹⁶ Podobně je tomu i u jména *Anna*, kdy v mluveném projevu výrazně převládá deminutivní forma *Anička*, a naopak v psaném projevu převyšuje základové slovo *Anna*.¹⁷ Vedle křestních jmen se zde také vyskytují příjmení v deminutivním tvaru. Jedná se o příjmení *Hromádka, Havránek, Petříkovi, Vondráček, Šebánek, Holmík, Vacík, Horálek*.

2.3.2 Deminutiva – 2. díl učebnice

V tomto díle, který je zaměřen na jazykovou úroveň B1, se vyskytuje velké množství pravých i nepravých deminutiv. Mnoho z nich je stejných jako v předešlém díle, ale zároveň se zde objevuje celá řada nových deminutiv. V 1. díle se nejčastěji vyskytovala deminutiva rodinných příslušníků, především *maminka* a *tatínek*. Zde tomu tak není. Tato deminutiva se zde také nacházejí, ale již ne v takové míře. Častěji to jsou základová slova *matka* a *otec*. Ve druhé lekci se nachází cvičení, ve kterém se porovnávají všechny varianty oslovení rodinných příslušníků. Vyskytují se zde tedy i deminutiva *maminka, tatínek, babička, dědeček* a *strýček*, který se v předešlém díle učebnice nevyskytl ani jednou.

I zde se především v zadáních cvičení objevuje neformální deminutivum *obrázek* a formální deminutiva *stránka, koncovka, závorka, háček* a *tabulka*. Ale již to není tak často jako v předešlém díle. Dalšími pravými (neformálními) deminutivy jsou *písníčka, stromeček* (vánoční), *pejsek, kočička, prasátko, Ježíšek, dortíček, pivečko* a nepravými (formálními) deminutivy *hodinky, miminko, kousek, vajíčko, lednička, sklenička, chvilka, slovíčko, novinka, dárek, lístek* (jízdenka, jídelní), *stánek, prášek, jednička, vidlička, večerníček, panenka, školka, kartička* (pojištění), *knížka, jednotka, pomlčka, podržítka, lomítko, sluchátko, halenka, miláček* a *tričko*.

Nově vyskytnuvšími se nepravými deminutivy jsou *kabelka, titulek, sáček, uzlíček* (dítě), *korálek, fenka, Krteček* (pohádka), *vozík, kontrolka, kůrka* (chleba), *Dušičky, svíčka, pralinka, kroužek, figurka, lékárníčka, kalhotky, kolečko, kostýmek, lesbička, znaménko, jídelníček, zlomek, džbánek, půlka, lístek* (jetelový), *zvonek, krámek, prstýnek, ptáček, oříšek, sestřička* (zdravotní), *nudličky* (vepřové) a *Stodůlky* (část Prahy) a pravými deminutivy jsou *semínko, skříňka* (nábytek i Pandořina skříňka), *krabička, polička, autíčko* (hračka), *ubrousek, kamínek, hůlka, branka, míček, básnička, sluníčko, žebříček, mráček, balíček* a *ocásek*.

¹⁶ SyD. Český národní korpus [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://syd.korpus.cz/>

¹⁷ SyD. Český národní korpus [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://syd.korpus.cz/>

Společně s povídáním o *Krtečkovi* se zmiňují také deminutiva. Cvičení obsahuje základová slova a k tomu se pojí jejich deminutivní forma. Jedná se o deminutiva *králíček, čumáček, zvířátko, zajíček, včelka, kocourek, chlapeček, holčička, pejsek, kočička a myška*. Zároveň jsou ve vedlejší tabulce zmíněné deminutivní koncovky příkladových zdobnělin.

Deminutiva se vyskytují také v názvech literárních textů. Kromě *Krtečka* se jedná o *Chaloupku strýčka* Toma, kde jsou k vidění hned dvě zdobněliny, dále *Zápisky z mrtvého domu, Babička*, drama *Strýček Váňa*, pohádky *Včelka Mája*, Povídání o *pejskovi a kočičce* a *Bob a Bobek*. Vedle názvů literárních děl to jsou také literární postavy jako *Barunka, Viktorka z Babičky* či *Růženka z Čapkova Případu s dítětem*. V posledním jmenovaném díle se při popisu dítěte nachází hned několik pravých deminutiv. Jsou to *vlásky, nosíček, očička, nožičky, zadeček, faldíčky, kočárek*. Deminutiva, která se vyskytují v názvech literárních děl nebo ve jménech postav, se nedělí na pravá a nepravá.

Stejně jako v 1. díle učebnice i zde se vyskytují deminutivní formy křestních jmen a příjmení. Mezi křestní jména patří *Bafík (pes), Adámek, Lukášek, Jindřiška, Jaroušek* a *Evička*. Deminutivní příjmení zní *Skřivánek, Synek, Janáček, Zemánková, Vašíčková, Mareček, Ženíšek, Vaničková* a *Křížik* (Křížikova fontána).

2.3.3 Shrnutí

V obou dílech učebnice Česky krok za krokem se nacházejí určitá stejná deminutiva. Jsou to především ta deminutiva, která v prvním díle reprezentují určitou lekci, jež se v druhém díle opakuje a rozšiřuje. Jsou to také zdobněliny obsažené v zadáních cvičení a takové, které se používají často i v běžné mluvě. Mezi ně patří především deminutiva rodinných příslušníků. Rozdíly v deminutivech mezi učebnicí pro jazykovou úroveň A1 – A2 a jazykovou úroveň B1 jsou především ve množství různých příkladů. V 1. díle učebnice dochází k častému opakování určitých deminutiv. Oproti tomu ve 2. díle se deminutiva téměř neopakují, ale početně jich je více. Vyšší počet je dán také tím, že je zde použito velké množství autentických literárních i jiných textů, kde se deminutiva vyskytují. Také křestních jmen a příjmení v deminutivní formě se více objevuje ve druhém díle. Oproti tomu v prvním díle je věnován prostor pro osvojení si deminutivních variant důvěrného oslovení druhé osoby. Celkově se v učebnicích s deminutivy pracuje, ale není dostatečně vysvětlena jejich funkce. V prvním díle jsou deminutiva popsána pár slovy s následujícím cvičením, ve kterém

mají studenti rozlišit mezi laskavými slovy, mezi kterými jsou obsažena i deminutiva, a nadávkami. Tato deminutiva používaná v oslovení nejsou předem vysvětlena. Stejně je tomu i s laskavými slovy. Není nikde předem vysvětleno, co to je, ani jaký je mezi tím rozdíl. Další cvičení s deminutivy se týká zvířat, kde v obou dílech učebnice dochází ke spojování základových slov s jejich deminutivní formou. Zde mají studenti možnost pochopit i bez předešlého vysvětlení, jaká dvě slova patří k sobě. Zároveň se tím mohou částečně naučit pracovat s tvorbou a poznáváním deminutiv. Větší pozornost samotné výuce deminutiv se ani v jednom díle učebnice neposkytuje.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala analýzou deminutiv v textech psaných nerodilými mluvčími a v učebnici češtiny pro cizince s názvem *Česky krok za krokem 1 a 2*. Cílem bylo zjistit, zda cizinci používají česká deminutiva, a pokud ano, jakým způsobem, v jakém kontextu a množství. Dalším důležitým zkoumáním bylo zjišťování, v jaké jazykové úrovni, konkrétně v jazykové úrovni A2, B1, nebo B2, se deminutiva vyskytují nejčastěji. Druhým cílem bylo zjištění prezentace deminutiv v učebnici češtiny pro cizince, tj. jaká deminutiva jsou zde používána, v jakém kontextu a zda je v učebnici věnován prostor pro samotnou explanaci slovo tvorby a funkce deminutiv. Pro analýzu textů byly použity studentské texty z žákovského korpusu Merlin.

Celá práce byla rozdělena na dva větší celky, v první části byl nejprve krátce prezentován pojem deminutivum, tak jak se vyskytuje v českých gramatikách, dále byly prezentovány jazykové úrovně podle SERR a celkové informace o žákovském korpusu Merlin. Následovala samotná analýza 441 textů psaných studenty s jiným mateřským jazykem, než je čeština. Texty byly rozděleny dle jazykových úrovní a v každé z nich byla popsána vyskytující se deminutiva. Deminutiva byla rozdělena podle deminutivních sufixů, které byly také krátce popsány. Na začátku každé jazykové úrovně byly podány informace, kolik textů se zde nachází, kolik z nich obsahuje deminutiva, jakými tématy úroveň disponuje, jaké národnosti jsou zde zastoupeny. Toto vše bylo následně v dalších kapitolách zaznamenáno pomocí grafů. Pomocí grafů byly zaznamenány také další analýzy, především rozdělení deminutiv do jednotlivých kategorií: rodina, věci, vlastní jména a adverbia. Kategorie **rodina** a **věci** byly dále rozděleny do dalších grafů podle použitých deminutiv. Dále se v kategorii **rodina** porovnávaly četnosti výskytu deminutivní formy s nedeminutivní formou u dvou hlavních rodinných příslušníků, otce a matky. Veškeré výsledky analýzy byly podrobně popsány v její shrnující kapitole. Mezi nejčastěji používaná pravá (neformální) deminutiva patřila *maminka*, *tatínek*, *obrázek* a nepravá (formální) deminutiva *dárek*, *stránka*, *novinka* a *tričko*. Bakalářská práce se zabývala neformálními i formálními deminutivy.

V krátkém shrnutí byly zmíněny informace o textech, například že celkový počet textů s deminutivy činil 117, ale deminutiv se vyskytlo 205, jelikož ve 40 textech bylo použito více deminutiv najednou, více textů bylo napsaných ženami, nejčastěji

zastoupenými zeměmi byly Rusko a Německo a častěji docházelo k použití deminutivní formy u pojmenování rodinných příslušníků, především v jazykové úrovni A2.

Druhá část bakalářské práce se věnovala zkoumání deminutiv v učebnici češtiny pro cizince s názvem *Česky krok za krokem* 1 a 2. Nejprve byly uvedeny informace o jednotlivých dílech učebnice, a poté byla vyjmenována deminutiva, která se v učebnici vyskytla. V prvním díle jich bylo méně než ve druhém, což bylo dáno především tím, že ve druhém díle byly použity české literární texty, ve kterých se často deminutiva objevovala. Vyšší koncentrace deminutiv se také nacházela v lekci o zvířatech, rodině a u neformálního pojmenování druhé osoby. Deminutiva byla použita také u vlastních jmen a příjmení, především ve druhém díle. K samotné výuce deminutiv je v obou dílech věnován velmi malý prostor, kde se pár větami studenti dozvídají, co to jsou deminutiva, a jak se zdrobňují některá vlastní jména, pojmenování, zvířata či jiné věci.

V bakalářské práci bylo dokázáno, že nerodilí mluvčí znají a umí používat česká deminutiva, a to ne v malém množství. Jelikož nedošlo k prozkoumání více učebnic, není možné říci, zda se deminutiva vyučují dostatečně či nikoliv. Ve zkoumané učebnici je deminutivům věnováno málo pozornosti, když už ano, je to na bázi pár vět a jednoho až dvou cvičení, což není dostačující pro pochopení celkového systému deminutiv.

Při analýze textů psaných nerodilými mluvčími se občas vyskytly potíže, když text nebyl celý, byl nesrozumitelný, k dispozici bylo pouze pár vět či dané deminutivum bylo použito ve špatném, nebo neexistujícím tvaru. Dalším problémem se ukázalo určování formálních a neformálních deminutiv, jelikož ne vždy bylo jejich určení lehké.

Bakalářská práce by mohla být v dalším zpracování rozšířena o analýzu vyššího množství textů, o texty z jazykové úrovně C1 a C2, kdy tyto úrovně jsou již na bázi rodilých mluvčích. Bylo by tedy zajímavé sledovat jejich používání deminutiv. Dále je také možné rozšíření v prozkoumání většího množství učebnic češtiny pro cizince.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ČECHOVÁ, Marie et al. *Čeština - řeč a jazyk*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2011. 442 s. ISBN 978-80-7235-413-9.

DANEŠ, František, ed. a kol. *Tvoření slov v češtině. 2, Odvozování podstatných jmen*. 1. vyd. Praha: Academia, 1967. 779 s., [3] slož. 1. příl.

DOKULIL, Miloš. *Tvoření slov v češtině. 1, Teorie odvozování slov*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. 263 s.

GEBAUER, Jan a TRÁVNÍČEK, František, ed. *Gebauerova Příruční mluvnice jazyka českého pro učitele a studium soukromé*. Vyd. 5., nezměněné. V Praze: Československá grafická Unie, 1936. 479, [I] s.

GREPL, Miroslav et al. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1995. 800 s. ISBN 80-7106-134-4.

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 195 s. Učebnice pro vysoké školy.

HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. 6. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 568 s. Učebnice pro vysoké školy.

HOLÁ, Lída, BOŘILOVÁ, Pavla a MALÁ, Zdena. *Česky krok za krokem 2 = Czech step by step 2 = Tschechisch Schritt für Schritt 2 = Češskij šag za šagom 2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2009-2016. 4 svazky. ISBN 978-80-86903-92-7.

HOLÁ, Lída. *Česky krok za krokem 1 = Češskij šag za šagom 1: A1-A2*. 1. vydání. Praha: Akropolis, 2016. 204 stran. ISBN 978-80-7470-130-6.

HUBÁČEK, Jaroslav et al. *Čeština pro učitele*. Vyd. 4., upr. [Odry]: Vade Mecum Bohemiae, 2010. 375 s. ISBN 978-80-86041-37-7.

NEKULA, Marek, ed. et al. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN 80-7106-484-X.

ŠMILAUER, Vladimír. *Novočeské tvoření slov*. Vyd. 1. V Praze: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. 217 s. Učebnice pro vysoké školy.

ŠTÍCHA, František a kol. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 974 s. ISBN 978-80-200-2205-9.

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině: studie lexikologická a stylistická*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1961. 139 s. Rozpravy Československé akademie věd. Řada společenských věd; roč. 71, seš. 16.

Elektronické zdroje

HODNOTICÍ ŠKÁLA. *Merlin* [online]. 2014 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.merlin-platform.eu/docs/MERLIN_Rating-Grid_CZE.pdf

HOLÁ, Lída. Česky krok za krokem 1. In: *Czech step by step* [online]. Praha [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/publikace/publikace_cesky_krok_za_krokem_1a.html

HOLÁ, Lída. Česky krok za krokem 2. In: *Czech step by step* [online]. Praha [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: http://www.czechstepbystep.cz/publikace/publikace_cesky_krok_za_krokem_2.html

KÁŇA, Tomáš. *Česká substantivní deminutiva ve světle korpusových dat* [online]. Brno, 2013 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/repo/1132230/KanaTomas.pdf>. Stať ve sborníku. Masarykova univerzita.

Merlin: multilingvální platforma pro evropské referenční úrovně: mezijazykový výzkum v kontextu. *Merlin* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.merlin-platform.eu/index.php>

OBERPFCALCER, František. Slova zdobnělá I. *Naše řeč* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1927, roč. 11, č. 5, s. 97–105. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2170>

OBERPFCALCER, František. Slova zdobnělá II. *Naše řeč* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1927, roč. 11, č. 6, s. 125–128. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2181>

Referenční úrovně pro češtinu jako cizí jazyk. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/referencni-urovne-pro-cestinu-jako-cizi-jazyk>

RUSÍNOVÁ, Zdenka. *Deminutiva jako jazykové univerzálie* [online]. Brno, 2001 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101772/A_Linguistica_49-2001-1_9.pdf?sequence=1. Stať ve sborníku. Masarykova univerzita.

RUSÍNOVÁ, Zdenka. *DEMINUTIVNÍ MODIFIKACE Z HLEDISKA*

PRAGMALINGVISTICKÉHO: Intenzifikace [online]. Brno, 1996 [vid. 2018-05-20]. Dostupné

z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/101391/A_Linguistica_44-1996-1_15.pdf?sequence=1. Stať ve sborníku. Masarykova univerzita.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

ŠIMANDL, Josef. *Slovník afixů užívaných v češtině* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkafixu.cz/index>

ŠTÍCHA, František. Substantiva deminutivní formy s lexikalizovaným významem. *Naše řeč* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1978, roč. 61, č. 3, s. 113–127. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6051>

ZIMA, Jaroslav. O expresivitě substantivních deminutiv v češtině. *Slovo a slovesnost: Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1958, roč. 19, č. 4, s. 254–260. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=956>

Korpus

SyD. *Český národní korpus* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://syd.korpus.cz/>

Kvalifikační práce

DOLEŽALOVÁ, Nina. *Deminutiva a deminutivní řady v současné češtině (na materiálu ČNK)* [online]. Brno, 2008 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/67604/ff_m/DP_def1.pdf. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Mgr. Markéta Ziková.

CHOULÍKOVÁ, Klára. *Deminutiva, jejich typy, užití a proměny v současné češtině* [online]. Praha, 2011 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/78142/>. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Vedoucí práce Doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.

ŠMEJKALOVÁ, Svatava. *Alterační sufixy deminutivní* [online]. České Budějovice, 2011 [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: https://theses.cz/id/ycajzz/Smejkalova_BP.pdf. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce PhDr. Jan Radimský, PhD.